

nummer 112 maart 1984

ROSTO

Faculteitsverkiezingen

REDACTIE

Pieter Boot
Adriaan Dorresteyn
Harko van denHende
Joke Jansen Schoonhoven
Jos Jongstra
Marcel Klopper
Herman P. Kreulen
Marcel Michelson
Ruurd Mulder

ADRES

Jodenbreestraat 23
kamer 1339
tel. 525 24 97
1011 NH Amsterdam

ADRESWIJZIGINGEN:
Studentenadministratie
Jodenbreestraat 23

REACTIES

De redactie stelt zich open voor reacties,
behoudt zich echter het recht voor deze in
te korten

REDACTIONEEL

'De helft van het aantal ingeschreven werkzoekenden classificeren wij reeds als hopeloos', sprak directeur de Lange van het GAB, 'Iemand uit de bouw, werkloos, schrijven wij op z'n veertigste al af'. 'Wat is nou het leukste van trambesturen?', vroeg de jolige quizzmaster, 'Weer naar huis gaan', antwoordde de tramchauffeur. Natuurlijk is er geen crisis, vergeleken met de jaren dertig valt het allemaal wel mee, maar het zit me toch niet lekker dat een hoop mensen werk zoekt maar het nooit zal vinden en dat een andere hoop mensen werk heeft maar daar totaal geen bal aan vindt.

Welk toekomstscenario biedt de mooiste oplossing? Het Toffler-scenario van een compleet geautomatiseerde maatschappij waarin het werk door machines wordt gedaan en de mens zich voornamelijk kan bezighouden op het sociale en culturele vlak? Het Schumacher-scenario waarin we terugkeren naar zelfvoorzienende kleinschaligheid, waarin we wel werken maar voornamelijk voor onszelf?

De keuze is moeilijk, de perspectieven onvoorstelbaar.

In de tussentijd verkondigt de regering dat werklozen geprikkeld moeten worden om banen te zoeken. Laten we eens op bezoek gaan bij een werkloze en zijn gezin. We treffen hem aan in een vervallen achterbuurt waar hij uiterst geprikkeld staat toe te kijken hoe zijn vrouw augurken inmaakt voor de zwarte markt. Zijn zoontje is blijven zitten in de tweede van de MAVO en zijn dochter is er vandoor met een jongen-met-BMW.

'Ja mijnheer, u wordt nu eenmaal beloond naar uw marginaal produkt. U staat achter in de banenrij omdat u niet de juiste karakteristieken bezit voor een baan in onze moderne maatschappij. U bent te weinig flexibel door uw leeftijd en uw sociale achtergrond vormt eveneens een handicap.'

Vol bewondering zal de man zich op de knieën werpen en de voeten van de econoom kussen: 'dank u, dank u dat u mijn situatie zo treffend kunt inschatten!'

Welnee. Uiterst supply-side geprikkeld zal hij de econoom een rechtse directe geven. Of een linkse directe, dat maakt *dan* niet meer uit.

ADVERTENTIES

Bij voorkeur schriftelijk op bovenstaand adres.

Of telefonisch:
020 - 525 24 97
020 - 73 51 71

Rostra verschijnt gemiddeld acht keer per jaar in een oplage van 2500 ex.

COVER

Dick van Hell

DRUK

Drukkerij Kaal bv
Nieuwe Herengracht 61

INHOUD

Verkiezingen:

De nieuwe OBAS (NOBAS)	pag	3
Wub-structuur	pag	4
AktieGroep Economen	pag	5
TAS, interview Petra Rienderhoff; JJS,MM	pag	7
Partij van de Economisten	pag	8
Economische faculteits belangen	pag	9
Grondstoffen en groei; Rick le Roy	pag	10
'Om de financiën hoef ik het niet te doen': interview professor H.G. Advokaat; HPK	pag	12
Ondernemen vandaag en morgen; Maria Brouwer	pag	14
Open universiteit een bedreiging?; Jaap de Mare	pag	15
Naschrift socialistische planning; Ruud Knaack	pag	16
Buurteconomie; Piet Renooy	pag	17
Ecoline; Steven Adolf	pag	19
Mismanagement op de faculteit; Ria van Gelder-Pafort	pag	21
Raad en Daad; Marcel Michelson	pag	23

Nieuwe OBAS (NOBAS)

De NOBAS is er voor dag- en avondstudenten. Belangenbehartiging via de universteitsraad, faculteitsraad en in tal van facultaire commissies. Gewoon met gezond verstand en kennis van zaken. Vooruitstrevend. Studenten hebben, net als ieder ander mens rechten. En die moeten verdedigd worden. Bovendien is de universitaire structuur zo gedemocratiseerd dat dat ook kan. De NOBAS is er voor al die studenten die niet willen wachten tot een regeling is vastgesteld, maar zelf willen meepraten.

De NOBAS gaat er van uit dat met name studenten het onderwijs kunnen beoordelen, zo niet inhoudelijk dan toch zeker op didactische aspecten. Niet iemand van het wetenschappelijk- of administratief personeel kan overzien of het onderwijs van een collega goed is. Studenten zijn immers de enigen die dat onderwijs krijgen!

De NOBAS houdt zich op de faculteit dan ook met alles, dat in nauw verband staat met het onderwijs, bezig. Zo hebben er studenten zitting in de faculteitsraad natuurlijk, maar ook in de onderwijscommissie, de introductie commissie, de commissie gastcolleges, het vrouwenoverleg, de computercommissie, de commissie vrije studiepunten enzovoorts. Al deze mensen komen geregeld bij elkaar om de stand van zaken te bespreken en het beleid te bepalen. Op deze bijeenkomsten is iedere student van harte welkom (zie de studie-gids en folia).

De NOBAS vindt dat:

- Het vakkenaanbod zo uitgebreid mogelijk moet blijven zodat studenten zoveel mogelijk een pakket kunnen samenstellen naar eigen interesse. Je studie is tenslotte bepalend voor wat je de 40 jaar erna gaat doen
- Het onderwijs verweven dient te blijven of zelfs meer verweven dient te raken met onderzoek. Zodoende kan het onderwijs actueel blijven. Dit is tenslotte de aloude opzet van de universiteiten.
- De huidige tendens om het aantal kandidaatsassistenten te beperken bestreden moet worden. Deze belangrijke ervaring en kwalitatief waardevolle onderwijsmogelijkheid moet de grootst mogelijke toepassing vinden en aan zoveel mogelijk studenten toe vallen. Het kandidaatsassistentenschap moet op onderzoek en/of onderwijs (bij voorkeur en) gericht zijn. Het moet een waardevolle toevoeging betekenen tot de normale studie. De assistent moet kunnen functioneren als een normaal wetenschappelijk medewerker, maar dan wel onder kundige leiding. Het kandidaatsassistentenschap moet op zo kort mogelijke termijn worden ingepast in de Tweefasenstructuur.
- Het goed functioneren van de facultaire bibliotheken voor studenten essentieel is. Op de huidige werkwijze van de bibliotheken is van studentenzijde nogal het een en ander op te merken. De collectie is verouderd, sommige boeken zijn zelfzoek. De bibliotheken zijn niet altijd open op de tijden die in de studie-gids worden

aangegeven. De bibliotheken zijn niet voor studenten ingericht en de oorzaak daarvan is niet geldgebrek.

- Wat betreft de tentamenregeling: dat er duidelijke en van tevoren bekend gemaakte beoordelingscriteria moeten zijn. Dat de eenvoud, toegankelijkheid, veiligheid van en bekendheid met beroepsprocedures bevorderd moet worden. Dat er door iedere vakgroep gezorgd moet worden voor het verspreiden van oude examenopgaven. Dat wil dan ook zeggen dat de verspreiding van oude tentamens niet belemmerd mag worden door studenten de antwoorden op het opgavenformulier te laten invullen.
- Er klokken in de tentamenzalen moeten komen.
- Er een openbare telefoon op de faculteit moet komen voor studenten.
- Stages voor economiestudenten belangrijk zijn. Als men een stage wil doen moet dat ook binnen het studieprogramma kunnen.
- De avondstudie moet als volwaardige studie aangemerkt worden. Daarom moeten sociale faciliteiten (kantine) en studiefaciliteiten ook voor hen, en dan natuurlijk 's avonds, toegankelijk zijn.

Met de hier opgesomde en andere punten zal de NOBAS zich in de toekomst bezig houden.

Kandidatenlijst

1. Loanne Son
2. Leon Dirks
3. Jan Kees Martijn
4. Rob Jorg
5. Geert Glimmerveen
6. Roelof Stapel
7. Walter Wolfs
8. Jos Albers
9. Miranda Kooiman
10. Lodewijk van Pol
11. Bauke Kramer

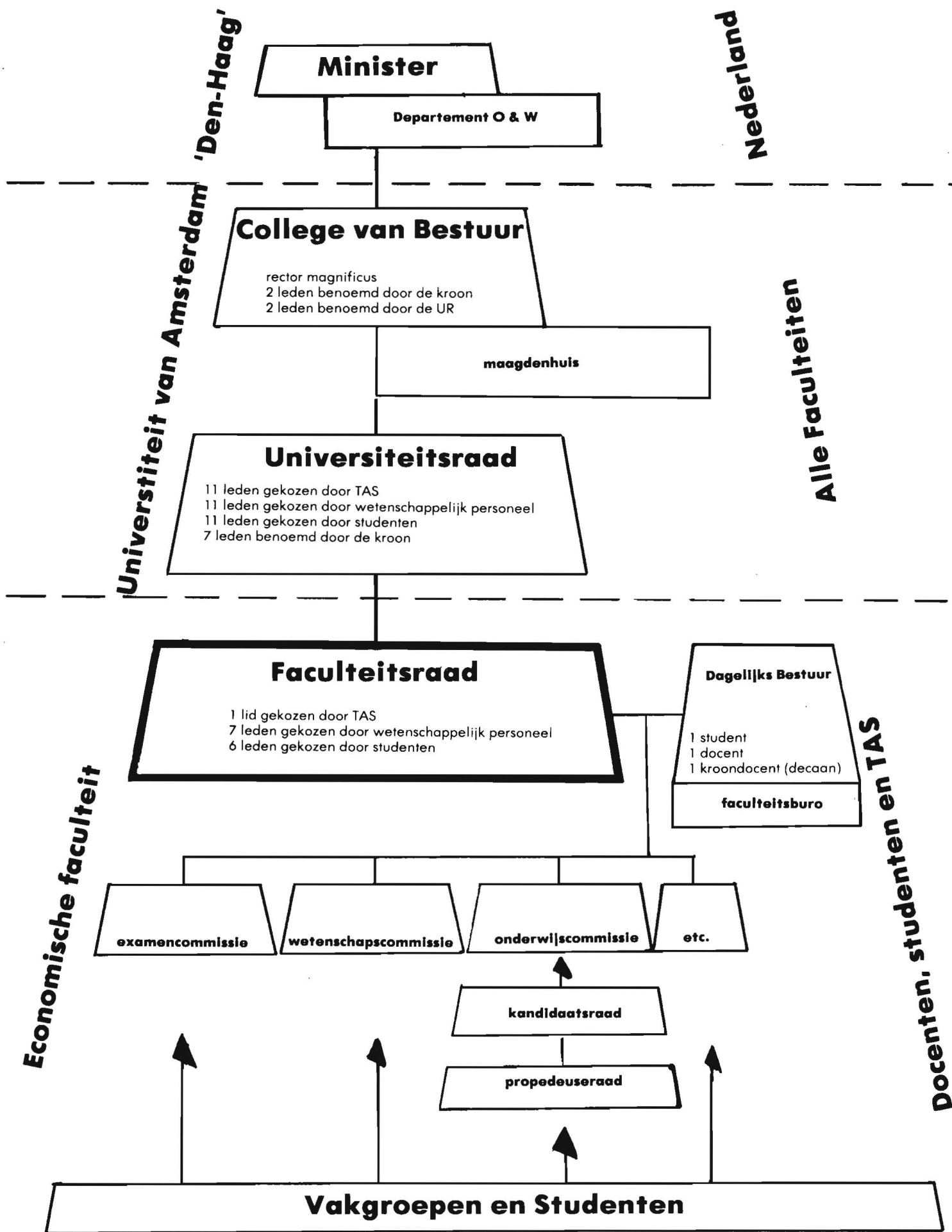
Zij heeft zich ook in het afgelopen jaar hier in volle overgave op gestort. En niet zonder resultaat!

Niemand kan ontkennen dat zij er is en actief deelneemt in het besturen van de Economische Faculteit. Ze zal ook in het komende jaar van zich laten horen. En, doordat ze zich alleen op het onderwijs richt zal de energie van alle participerende studenten niet versnipperd worden en kan ze de doelstelling die ze nastreeft beter bereiken.

De NOBAS houdt vast aan studentenbelangen. De studie komt tenslotte voor de volle verantwoordelijkheid van de student zelf. Je bepaalt je eigen toekomst met je eigen opleiding. Als die opleiding slecht is kun je net zo goed die vier/vijf jaar thuis blijven. Na al dit is het wel duidelijk. De NOBAS vindt dat alle studenten moeten gaan stemmen, hoe dan ook. Voor al diegene die het met ons eens zijn: onze weg naar de toekomst biedt perspectief.

Nieuwe Obas (NOBAS)

AktieGroep Economen

De AktieGroep Economen is een groep actieve economiestudenten die dit jaar voor de dertiende maal aan de FR-verkiezingen meedoet. Het is geen kiesvereniging, geen club die je alleen éénmaal per jaar op het stembiljet tegenkomt. Het werken in raden en commissies is voor de AGE belangrijk, maar zeker niet alleen zaligmakend. De AGE is een platform, waar economiestudenten zich bezighouden met zaken binnen en buiten de studie die ze belangrijk vinden. Zo zijn de afgelopen jaren o.a. symposia over 'Economie en bewapening' en over Turkije georganiseerd en is er een alternatief microprogramma ontwikkeld. Vorig jaar zijn een aantal mensen bezig geweest met de voorbereiding van de grote vredesdemonstratie in Den Haag. In dit stuk zullen we ons beperken tot de AGE-activiteiten in de FR. Wil je meer weten over de AGE, of heb je zelf bepaalde ideeën, kom dan langs op kamer 2163.

De vier mensen die op dit moment voor de AktieGroep in de Raad zitten, proberen daar de belangen van de studenten te behartigen. Dat doe je niet door alleen je vergaderingen goed voor te bereiden en in de Raad slimme praatjes te houden. Als je werkelijk iets wilt bereiken zul je duidelijk moeten maken dat je niet alleen voor jezelf zit te praten, maar namens een grote groep studenten. De AGE probeert dit in de praktijk te brengen door het radenwerk regelmatig te bespreken in AktieGroepvergaderingen en algemene studentenvergaderingen.

Nieuw programma

Zo'n overleg is er, zowel voor dag- als voor avondstudenten, geweest bij het opstellen van het nieuwe 2-fasenprogramma. Mede hierdoor zijn in dit programma een aantal belangrijke verbeteringen doorgevoerd. In de propedeuse is een keuzevak ingevoerd, en in het doctoraal bestaat de mogelijkheid tot het volgen van (interdisciplinaire) combinatievakken.

Dat hiermee nog lang niet alles koek en ei is, blijkt uit de evaluatie van het eerste propedeusejaar nieuwe stijl. Ruim 75 procent van de studenten heeft het eerste jaar vertraging opgelopen. Voor veel studenten is deze vertraging zo groot, dat het de vraag is of ze de propedeuse wel binnen 2 jaar kunnen afronden. Wanneer zoveel studenten aanzienlijke vertraging oplopen of afvallen, kan het programma niet goed zijn. Of je moet er vanuit gaan dat de meerderheid van de studenten dom en/of lui is.

De ervaringen met het eerste jaar van het nieuwe programma tonen aan dat onderwijsverbeteringen niet alleen een kwestie van een puntje meer voor het ene en minder voor het andere vak is. En zeker geen kwestie van het vervangen van een boek, of het schrappen van een aantal pagina's, hoe belangrijk dit ook kan zijn.

Werkelijke onderwijsverbetering kan alleen door een fundamentele verandering van de onderwijsvorm en de onderwijsinhoud. Er zal afgestapt moeten worden van een systeem waarbij een docent aan dertig studenten lesgeeft en daarbij dan ook nog eens herhaalt wat er al in de te bestuderen boeken staat. Dit systeem, dat opvallend veel op het onderwijs van de middelbare school lijkt, moet vervangen worden door een opzet waarbij meer

ruimte komt voor de inbreng van studenten. De onderwijscommissie is momenteel, mede op verzoek van de AGE, bezig een aantal voorstellen op dit gebied te ontwikkelen. De AGE zal deze voorstellen bekijken, en zonedig met eigen voorstellen komen.

Wat betreft de verdere invoering van de tweefasenstructuur zal de AktieGroep zich het komende jaar, evenals dit jaar overigens, vooral met de volgende zaken bezighouden.

- Voorkomen moet worden dat bij het invoeren van het doctoraal volstaan wordt met het indikken van het oude programma. Ook inhoudelijk zullen de onderwijsprogramma's vernieuwd moeten worden.
- De door de FR vastgestelde overgangsregeling voor studenten die nu het oude programma volgen moet onverkort uitgevoerd worden. Dit betekent dat ook in het cursusjaar 84/85 alle kandidaatsvakken in de dagopleiding nog éénmaal gegeven worden, en dat tot 1986 de kandidaatscolleges in avondopleiding normaal doorgang vinden.
- Het verzorgen van combinatievakken moet gestimuleerd worden. Combinatievakken moeten ook in het oude doctoraalprogramma ingevoerd worden.

Kandidatenlijst

1. Ineke van Wierst
2. Ernst Noorman
3. Maud Kieft
4. Joost van Rhooen
5. Willem v.d. Linden
6. Marjanne Meinsma
7. Marcel Michelson
8. Dick van Nes
9. Laila Houtzager
10. Marc v.d. Weyden

- De AGE zal zich inzetten om in ieder geval een tweede-fase onderzoeks- en een tweede-fase lerarenopleiding gerealiseerd te krijgen. Door de plannen van het ministerie (nota Beiaard) zijn deze opleidingen op de tocht komen te staan. Wat

betreft de accountantsopleiding zetten wij ons in voor samenwerking met de VU, om deze opleiding voor de regio te behouden.

Micro

Speciale aandacht zal de Aktiegroep het komende jaar besteden aan het microprogramma in de basisopleiding. Dit punt heeft een lange voorgeschiedenis. Na verschillende mislukte pogingen om het microkandidaatsprogramma te veranderen, is drie jaar geleden een aantal studenten bij elkaar gaan zitten met de bedoeling een alternatief programma op te stellen. Met een beroep op de regeling experimentele onderwijsvormen werd een aantal docenten gevonden die bereid waren het programma te begeleiden, waarna het micro-alternatief tweemaal verzorgd is.

Vorig jaar vond de micro vakgroep echter dat er genoeg geëxperimenteerd was. Men was niet meer bereid het alternatief te begeleiden. Bovendien weigerde de vakgroep ele-

menten uit het alternatief in het micro-programma nieuwe stijl op te nemen. Na veel vijven en zessen ging de FR, met de studenten tegen, hiermee akkoord.

Nu zitten we dus weer met een micro-programma dat volstrekt gedomineerd wordt door de neo-klassieke theorie; met een programma waarin voor andere benaderingen geen plaats is.

Bij de behandeling van het nieuwe onderwijsprogramma zal de AGE opnieuw proberen dit te veranderen. Het is immers onaanvaardbaar dat in een verplicht onderdeel van de studie slechts één theoretische benadering aan bod komt.

Disciplineadvies

De agenda van de FR heeft de afgelopen vergaderingen een aantal malen in het teken van de bezuinigingen gestaan. Het ging dan om het disciplineadvies economie en econometrie, een uitvloeisel van de taakverdelingsoperatie van minister Deetman.

De economische faculteiten (inclusief econometrie) moeten tot '86 zo'n 4 miljoen gulden opbrengen, een bedrag dat vooral gevonden moet worden door het drastisch terugbrengen van het aantal kroondocenten (hoogleraren).

Het conceptdisciplineadvies is opgesteld door de decanen van de betrokken faculteiten. Onze decaan heeft zich daarbij vooral laten leiden door de inhoud van het fakultaire structuurrapport, dat vorig jaar door een commissie van de FR is opgesteld.

Het disciplineadvies (en ook het structuurrapport al) betekent voor onze faculteit een teruggang van het aantal hoogleraren van ongeveer 25 naar 16. Dit zal enorme gevolgen hebben voor de organisatie van de faculteit. Zo zal bijvoorbeeld de huidige indeling van de vakgroepen ter discussie komen te staan. De AGE heeft nogal wat bezwaren tegen het disciplineadvies ingebracht, bezwaren die door de faculteit zijn overgenomen. Het probleem is echter dat de minister uiteindelijk over het disciplineadvies beslist.

Wat er voor de faculteit dan nog overblijft is het verdelen van een gedeelte van de kroondocententformatie. De AGE zal zich hierbij voor de volgende zaken inzetten.

- Het onderwijsaanbod dient gehandhaafd te blijven. Als een kroondocent wegvalt moet zijn vak gegeven worden door medewerkers onder verantwoordelijkheid van een andere hoogleraar. Dit kan herindeling van de vakgroepen betekenen.
- Voor het vak ontwikkelingseconomie dient een kroondocentenvoorziening gehandhaafd te worden. Dit vak is te belangrijk om het zonder hoogleraar te verzorgen.
- De studierichtingen econometrie en actuaariaat dienen binnen de economische faculteit getrokken te worden. De formatieruimte die hierdoor vrij komt kan elders aangewend worden.

Onderzoek

De afgelopen tijd is er nogal wat te doen geweest rond de eis dat medewerkers tenminste 0,7 wetenschappelijke publicatie per jaar moeten afleveren. Het gedurende vier jaar niet voldoen aan deze norm kan leiden tot ontslag. De AGE heeft de hoofdlijnen van

dit beleid altijd gesteund, en zich verzet tegen de pogingen van delen van de staf om middels detailkritiek de hele regeling om zeep te helpen. Daar waar de kritiek terecht was, en er was zeker het een en ander fout aan de oorspronkelijke regeling, heeft de AGE die overgenomen. Inmiddels is de regeling aanzienlijk verbeterd en worden de beneden de norm auteurs ook op hun onderwijsprestaties beoordeeld.

Als de criteria voor uitzonderingen zijn vastgesteld, een commissie werkt daar momenteel aan, is de regeling wat ons betreft rond. Wel zullen we ons het komende jaar bezig moeten houden met de konsekwenties die de grote aandacht voor het onderzoek kan hebben voor het onderwijs. Het gaat hierbij niet alleen om de beneden de norm regeling, maar ook om de voorwaardelijke financiering die de vakgroepen dwingt steeds meer tijd in het onderzoek te gaan steken. Dit kan er toe leiden dat onderwijs als een bijzaak wordt beschouwd. Om dit te voorkomen zullen we ons verzetten tegen een drastische verhoging van het aantal voorwaardelijk gefinancierde formatieplaatsen. In het voorwaardelijk gefinancierde gedeelte van de formatie kan alleen plaats zijn voor kwalitatief hoogwaardig onderzoek. Het heeft geen zin deze ruimte te vullen met opgeklopte en samengeraapte projecten. Verder zal de AGE het komende jaar met voorstellen komen die er op gericht zijn alle medewerkers ook op hun onderwijsprestatie te beoordelen.

Vrouwen

Economie is nog steeds een mannenstudie. Weinig vrouwen studeren economie en dus bekleden weinig vrouwen banen voor economen. Juist die leidinggevende en verantwoordelijke banen worden zo voor 50 procent van de bevolking afgesloten. De AGE wil voor vrouwen op deze faculteit een gunstig klimaat scheppen en in het onderwijsprogramma ruimte maken voor programma's waarbinnen de onderdrukte positie van vrouwen aan de orde komt. Konkreet betekent dit steun aan de opvattingen en verlangens van het vrouwenoverleg en de interfacultaire werkgroep vrouwenstudies.

Mede door de inzet van de AGE zijn er nu een aantal plaatsen voor vrouwenstudies en heeft het vak een plaats in het onderwijsprogramma gekregen.

Bovendien is er een hoogleraarsplaats die dit jaar opgevuld zal worden. Het probleem is echter dat die hoogleraarsplaats tijdelijk is (voor vier jaar) en dat hetzelfde geldt voor de meeste formatieplaatsen. De AGE vindt dat dFze voorziening structureel moet worden. Lukt het niet de hoogleraarsplaats ook na die vier jaar extern te financieren, dan zal intern ruimte gezocht moeten worden.

Universiteitsraad

De AktieGroep doet bijna net zo lang mee aan de UR-verkiezingen (12 jaar) als aan de faculteitsraad-verkiezingen. Uitgangspunt bij de UR-verkiezingen is dat wij daar samen met andere progressieve studenten willen samenwerken. Dat blijkt onder andere uit de naam boven onze lijst: AGE-ASVA. Dat die sa-

menwerking nodig is wordt bijna iedere UR-vergadering duidelijk, zonder een sterke en eensgezinde studentenbreng zouden veel van de studentenbelangen ondergesneeuwd raken.

In de UR zien wij het als onze eerste taak belangen te verdedigen van faculteitsgroepen. Belangrijkste strijdpunten dit en komend jaar zijn 1) de verhouding onderzoek/onderwijs, 2) de verwerking van de taakverdelingsaanslag en andere bezuinigingen en 3) het op peil houden van de universitaire werkgelegenheid.

Arbeidstijdverkorting

Om deze problemen adequaat op te kunnen lossen is het onontbeerlijk om in de universiteit over te gaan op een verregaande arbeidstijdverkorting. Daarmee kan veel opgelost worden.

a) Gedwongen ontslagen (op grond van overtoolligheid e.d.) kunnen veelal voorkomen worden maar dit moet wel gepaard gaan met een her- en omscholingsbeleid.

b) Bij voldoende arbeidstijdverkorting en het bestaande natuurlijke verloop onder het personeel is het zelfs mogelijk nieuwe mensen aan te stellen. Dit is van zeer groot belang. Het probleem van de 'lost-generation' (studerenden en pas afgestudeerden die vrijwel geen mogelijkheid krijgen om deel te nemen aan de betaalde wetenschap) wordt hiermee verzacht. Natuurlijk is dit niet alleen goed voor de afgestudeerden maar ook voor de universiteit als wetenschapsinstituut.

Daarnaast betekent arbeidstijdverkorting het rechtvaardiger verdelen van de bestaande werkgelegenheid (ook voor niet-wetenschappelijk personeel), heeft deeltijdarbeid emancipatoire effecten en vermindert de werkdruk op individuele mensen.

Wij willen niet een directe en algehele invoering van een aanzienlijke arbeidstijdverkorting. Rekening dient gehouden te worden met de laagste inkomensgroepen en met mensen die reeds in deeltijd werken. Arbeidstijdverkorting zal dus niet gedwongen opgelegd mogen worden bij deze groepen (althans niet op de korte termijn). Ook willen wij niet dat slechts bepaalde groepen personeel (vrouwen) in deeltijd werken, of dat slechts enkele faculteiten of studierichtingen gedwongen deeltijdontslag opgelegd krijgen. Uiteindelijk zal een vrijwel algehele arbeidstijdverkorting (uitgaande van 40 uur/week) ingevoerd moeten worden.

In de UR heeft de AktieGroep samen met andere progressieve studenten deze standpunten ingebracht en verdedigd. Dat zullen wij blijven doen, net zoals vele andere punten. Al deze zaken bespreken wij met faculteitsbestuurders (vooral de studenten dus) en met de faculteitsgroepen en ASVA-verenigingsraad. Stemmen op de AktieGroep betekent dus niet alleen stemmen op ideeën en standpunten maar ook stemmen op een groep die zich wat gelegen laat liggen aan standpunten van studenten, ook tussen verkiezingen in.

Nieuw gezicht bij TAS

De faculteitsverkiezing betekent voor de TAS dit jaar de introductie van een nieuwe naam op de verkiesbare plaats. Voor de andere partijen misschien wat minder uitzonderlijk, maar Anya Kooijman heeft al vijf jaar de 33 mensen die het secretariaat-, bibliotheek- en beheerwerk doen op onze faculteit vertegenwoordigd in de raad.

Vorig jaar heeft ze in een Rostra-interview al laten weten het idee te hebben een TAS plakkaat op haar voorhoofd te dragen. Nu zei ze ons wederom dat het de hoogste tijd is om plaats te maken voor een ander die daarmee ervaring kan opdoen met het werken in de faculteitsraad. Vorige jaren was het een probleem iemand binnen de TAS te vinden voor de vertegenwoordiging in de raad, dit jaar blijkt er een enthousiaste opvolgster klaar te staan.

Petra Rienderhoff, secretaresse van de vakgroep macro zal de plakkaat draagster van de TAS gaan worden. Zij werkt sinds 1978 bij deze vakgroep, op het moment voor 8/10 werktijd. Toen ze hier kwam werken heeft ze eerst minder uren per week gedraaid om nog tijd te hebben voor het afronden van de studie MO Nederlands. Ze werkt op het secretariaat samen met twee andere secretaresses. In een gesprek met het 'oude' en het 'nieuwe' raadslid vertelde Petra ons wat haar motivering is, wat voor haar de belangrijkste punten zijn en hoe ze denkt te zullen gaan werken. Anya luisterde aandachtig mee en vulde de plannen en ideeën voor de toekomst aan met haar ervaringen van de afgelopen jaren.

TAS-overleg

Sinds Petra bij de vakgroep macro werkt is ze actief geweest in het TAS-overleg. Dit overleg speelt een belangrijke rol in het bijhouden van de tasters als belangengroep op de faculteit. De problemen die door de aard van het werk - alleen op een kamertje, vaak zonder collega's in de vakgroep - vaak niet als groepsproblemen worden gezien komen in dat overleg naar boven. De punten die van belang zijn voor de vertegenwoordigster in de faculteitsraad worden via dat overleg doorgespeeld.

Welke zaken acht Petra van groot belang voor de TAS op het moment?

De TAS-geleding moet goed geïnformeerd blijven, dat is haar eerste punt. Anya is een belangrijke persoon geweest in die vijf jaar voor het organiseren van en bewust maken van de achterban. De onderlinge solidariteit is altijd een belangrijk punt geweest voor het oude raadslid en de nieuwe wil dit zeker zo houden. Daarbij heeft Petra zelf het plan hiervoor per kwartaal een mededelingenblad voor de TAS uit te brengen.

Naast deze taak ziet zij enkele concrete problemen voor de toekomst die te maken hebben met de inhoud van het werk, met name op de secretariaten. De aanschaf van tekstverwerkers mag volgens de TAS-fractie niet zonder inspraak van de 'gebruiker' plaatsvinden. Er zijn veel kanten aan deze zaak die hen direkt aangaan. In hoeverre betekent het

plaatsen van tekstverwerkers een uitholling van de taak, hoe vermoeiend is het werken met deze apparaten? Wordt er genoeg nagedacht over scholing en training zodat iedereen binnen een redelijke tijd kan leren omgaan met de mogelijkheden en onmogelijkheden van deze apparaten? Het wetenschappelijke personeel noemt als groot voordeel de kwaliteitsverbetering. Maar sommigen denken dat het allemaal vanzelf gaat. Je geeft je tekst en je proefschrift rolt er zonder problemen uit. De TAS-fractie heeft daarom het initiatief genomen zich goed te informeren. Zij zijn bezig literatuur te verzamelen en nemen daarvoor contact op met verschillende organisaties en instanties met ervaring op dit gebied. Een belangrijk contact hierbij is de Rijks Universiteit van Groningen. Het blijkt dat daar bij het in gebruik nemen van de tekstverwerkers een opleiding en training georganiseerd was voor alle secretariatsmedewerkers.

Verder is contact opgenomen met de ILO (Internationale Labour Organisation) en het FNV in verband met arbeidsvoorwaarden. Daar vernamen zij de maximale tijdsduur (4 uur) die iemand achter een scherm mag zitten, met de nodige onderbrekingen. Een bezoek aan IBM zat ook het 'informatieprogramma'. Het is de bedoeling al deze informatie samen te vatten en zo uitgangspunten te formuleren voor het opstellen van adviezen bij de besprekingen op facultair nivo waar de TAS aan deel wenst te nemen. 'Tot nu toe, benadrukte Anya, is er met betrekking tot dit onderwerp teveel naar het geld alleen gekeken en te weinig naar zaken die te maken hebben met de gebruiksvriendelijkheid.'

Kandidatenlijst

1. Petra Rienderhoff
2. Anya Kooijman

Naast dit zeer actuele punt denkt Petra ook aan het werken aan de functies van 'deeltijders'. Ook hier noemt ze weer het gevaar van uitholling van het werk: 'Als je als secretaresse bijvoorbeeld voor 4/10 werkt zit je al gauw twee dagen te tikken en kom je niet aan andere taken toe. Dat zou ook veranderd kunnen worden'. Petra hoopt te kunnen stimuleren dat er binnen de vakgroep meer aandacht komt voor werkverdeling. Het probleem blijft dat een deeltijder er moeilijk inkomt en het initiatief zal ook voor een groot deel bij de mensen zelf moeten liggen. Maar ondersteuning, onderlinge solidariteit en overleg binnen de TAS-geleding komt ook hier weer naar voren als een belangrijk punt.

Dissertatie

Bepaalde veranderingen in verband met de bezuinigingen die te maken hebben met het wetenschappelijk personeel hebben ook gevolgen voor de Tasters. De wetenschappelijke produktie wordt enorm opgeschroefd, dissertaties aan de lopende band. Beide tasleden vinden het prima dat de faculteit dit pusht, maar ze willen wel in de gaten houden wat dit voor hun kan betekenen. Petra noemt het voorbeeld dat secretaresses de tijd krijgen om een dissertatie uit te tikken doordat ze zich niet meer met het kredietbeheer van de vakgroep bezig hoeven te houden. Ook hier ligt de uitholling van je functie op de loer. Daarbij komt voor de TAS ook nog het cruciale punt of het uittikken van een proefschrift een facultaire zaak is of een privézaak. 'Er zijn mensen die zeggen, betaal als promovendus je eigen typiste maar'.

Als er voldoende tijd voor dit soort werk is, is het geen punt, maar zeker bij de grotere vakgroepen is er een onderbezetting op de secretariaten'.

PvdE (Partij van de Economisten)

De Partij van de Economisten gaat de verkiezingen in met kandidaten waarvan het merendeel al eerder in de faculteitsraad zitting had en met een programma dat op enige punten is aangepast aan de noden van de tijd.

In het programma van de PvdE van 16 februari 1984 staan een aantal punten die al jaren door de fractie worden verdedigd. De toenevende druk van de bezuinigingen maakt het nodig deze punten hier en daar aan te scherpen.

- Onderwijs en onderzoekactiviteiten staan niet los van elkaar, ze dienen even veel aandacht te krijgen. Daarmee wordt met name tot uitdrukking gebracht dat de dwang tot publiceren niet mag leiden tot een situatie waarbij 'het onderwijs er ook nog even bij wordt gedaan'.
- Kwaliteitshandhaving en rendementsverbetering van het onderwijs in het tweefasenprogramma op basis van regelmatige evaluatie. Als we onze beschikbare tijd zo nuttig mogelijk willen aanwenden dan is er niet aan te ontkomen ook de vorm van het onderwijs kritisch te blijven bezien. We zullen bijvoorbeeld eens moeten letten op het aantal 'doctorandussen' dat onze gezamenlijke onderwijsinspanning oplevert en op de efficiëntie van de door ons gehanteerde onderwijsmethoden.
- In dit verband zal ook gelet moeten worden op de doelmatigheid van de besluitvorming in de faculteit. Beslissingen over onderwijs en onderzoek dienen - zeker

als dit de efficiëntie - bevordert te worden genomen op het laagste niveau: de vakgroep. Daar berust namelijk de primaire verantwoordelijkheid voor onderwijs en onderzoek.

- De kwaliteit van het avondonderwijs dient gelijkwaardig te blijven aan het dagonderwijs. Plannen die elders bestaan om op het diploma een aantekening te plaatsen of dag- dan wel avondonderwijs is gevolgd, verdienen aan onze faculteit dan ook beslist geen navolging.
- De komende bezuinigingen nopen tot extra aandacht voor het personeelsbeleid. Door een actief wervingsbeleid van tweede en derde geldstromen dient werkgelegenheid te worden gehandhaafd en waar mogelijk uitgebreid. Personele flexibiliteit binnen de faculteit dient te worden vergroot om gedwongen ontslagen te voorkomen. Evenzeer dient te worden voorkomen dat er verstarring zou ontstaan in de samenstelling van het wetenschappelijk korps. Instroom van nieuw personeel in onze faculteit moet mogelijk blijven.

Wie het programma van de PvdE en de EFB vergelijkt, zal veel punten van overeenstemming vinden. In de afgelopen jaren is geble-

Kandidatenlijst

1. C. A. Boukema
2. R. A. de Klerk
3. Mevr. M. Brouwer
4. H. E. Chin
5. P. van Batenburg
6. D. Woudhuysen
7. R. Knaack

ken dat beide WP-fracties in de raad sterk verwante opvattingen hebben omtrent het te voeren beleid. Wat verschilt is de stijl. Een verschil dat tot uitdrukking komt in het onderdeel van het partijprogramma over de verhouding tot de kiezers; de 'achterban'. Het EFB-programma zegt: 'De regel dat raadsleden zonder last of ruggespraak handelen, dient in ere gehouden te worden'. Het PvdE-programma: 'Bij belangrijke en mogelijke controversiële kwesties zal de achterban in een vergadering geraadpleegd worden'. De PvdE heeft een actieve achterban die grote invloed heeft, niet alleen op de inhoud van het programma maar ook op het in het zittingsjaar door de fractie te voeren beleid. Dat uiteindelijk alleen de fractieleden verantwoordelijk zijn voor dit beleid, wordt daarbij door niemand uit het oog verloren. Zeker niet door:

De PvdE-fractie

Wij zijn nog niet uitgepraat over het begrip 'inhoud van het werk'. Carrière mogelijkheden en planning is vanouds een item geweest van de TAS. Helaas, constateerden beiden, komt hier op het moment weinig van terecht: Anya: 'Het hele onderwerp is ondergesneeuwd geraakt. In de gesprekken rond de bezuinigingen over herallocatie en collectieve deeltijdontslagregelingen kun je wel praten over carriereplanning, maar het zal slechts bij praten blijven.'

Petra: 'Het is ronduit bedroevend dat er zo weinig terecht gekomen is van de plannen van 1978. Ik zie nu ook niet veel perspectief in de carrière planning.' Ze wil zich wel sterk gaan maken om juist bij de bezuinigingen de inhoudelijke kanten van het werk, waaronder de carrièremogelijkheden, niet uit het

Vrouwen die werken en kinderen krijgen hebben op onze faculteit volgens TAS te weinig mogelijkheden hun pasgeborene de borst te geven. Op het moment mag een secretaresse de kamer van een professor hiervoor gebruiken, maar dit schijnt niet altijd tot volle tevredenheid te kunnen verlopen. Een puntje waarbij Petra wil proberen tot richtlijnen te komen.

Heeft het 'nieuwe raadslid het idee het werk aan te kunnen?'

Voordat we komen te spreken over Petra's verwachtingen hieromtrent, vertelde Anya nog even over de moeilijke positie van het TAS raadslid zoals zij dat de afgelopen jaren heeft ervaren: 'Je bent als tasser niet van alles op de hoogte waarover in de faculteitsraad wordt gesproken. Met name onderwijs en onderzoek hoort niet tot je vakgebied. Het is moeilijk op deze onderwerpen tot een me-

ning te komen. Een tweede punt is dat de TAS fractie als eenmansfractie moet functioneren in tegenstelling tot alle andere fracties in de raad. Daarbij zit je ook nog als vrouw in die eenmansfractie. Deze bijzondere positie maakt het dubbel zo moeilijk om je waar te maken en als goed raadslid te functioneren.' Anya is van mening dat er te weinig begrip is voor deze positie en het liefst zou ze zien dat

de TAS fractie meer zetels zou kunnen krijgen. Gezien het faculteitsreglement zit het er niet in. Maar, voegt ze er onmiddellijk aan toe, ik heb het volste vertrouwen in Petra. Petra zelf benadrukt dat ze wel enige ervaring heeft. In haar woonplaats Loenen is ze actief in een politieke partij en heeft zich daarbij bezig gehouden met emancipatiezaken. Het uitwerken van ideeën in de vorm van nota's e.d. is daarbij ook haar taak geweest. Het leggen van informele contacten met andere fracties, die soms even belangrijk zijn als de formele, is iets dat ze ook wel ziet zitten.

'Maar ook zonder die ervaring had ik mij verkiesbaar gesteld. Het is gewoon belangrijk dat de TAS in raden, besturen, cie's e.d. vertegenwoordigd is.'

JJS,MM

oog te verliezen. Herallocatie kan bijvoorbeeld betekenen dat bij opheffing van een vakgroep mensen verplicht worden een plaats op de universiteit te accepteren die veel minder interessant werk biedt dan de oude functie.

'In salaris kun je niet achteruitgaan maar er is ook altijd nog zoiets als werkbevrediging, ook na 30 jaar trouwe dienst' voegt Anya er aan toe.

E.F.B. (Economische Faculteits Belangen)

Het programma van de E.F.B. heeft ten opzichte van 1983 een aantal wijzigingen ondergaan. Deze veranderingen betreffen met name onderwijs, de punten 1 en 8 en onderzoek, de punten 1 en 2. De nieuw geformuleerde punten spreken voor zich.

Onderzoek

1. De gevolgen van personeelsinkrimping alsmede van de invoering van de Tweefasenstructuur mogen niet worden afgewenteld op de onderzoekstijd. In eerste instantie dient te worden gezocht naar compensatie door efficiëntere vormen van onderwijs (zie ook punt 1. van de onderwijsparagraaf).
2. Bij het aanvragen van projecten onder de Voorwaardelijke Onderzoeksfinanciering moet rekening worden gehouden met de daarvoor beschikbare onderzoekruimte van de betrokken vakgroepen. Binnen de faculteit dient op kwaliteit te worden beoordeeld.
3. Vakgroepen beslissen aan de hand van hun onderzoeksprogramma over een redelijke verdeling van de voor onderzoek beschikbare tijd, met inachtneming van een door de vakgroep bepaalde individueel minimum. Ook voor doctoraalstudenten moet deelname aan onderzoekactiviteiten in de studie kunnen worden ingepast.
4. Verbetering van de uitwisseling van informatie over op gang zijnde onderzoekprojecten ter stimulering van voortgang en kwaliteit van het onderzoek door het bevorderen van colloquia en seminars, ook gericht naar buiten de faculteit.
5. Het stimuleren van promotie-onderzoek door wetenschappelijk medewerkers.
6. Grotere samenwerking tussen de Stichting voor Economisch Onderzoek en de faculteit, zowel t.a.v. het onderzoek als t.a.v. de opleiding tot het doen van onderzoek.
7. Gericht streven naar participatie door de faculteit en de aan haar gelieerde onderzoeksinstituten in regionale, nationale en internationale onderzoeksprogramma's, o.a. door deelname aan bestaande en nieuw op te richten werkgemeenschappen.

Onderwijs

1. Bijzondere aandacht voor handhaving van de kwaliteit van het onderwijs onder de tweefasenstructuur, zulks tevens in het licht van de voorgenomen personeelsinkrimping. Handhaving van het huidige onderwijssysteem van hoorcolleges en werkgroepen. Wijziging van de maximale groeps grootte kan bij omvangrijke bezuinigingen onvermijdelijk zijn. Bij teruggang van het aantal leerstoelen toch tenminste handhaving van het bestaande vakkenaanbod. Daarbij dienen de ver-

plichte vakken in ieder geval 'in eigen huis' te worden verzorgd. In zo'n situatie zal een hoogleraar meer dan één vak tot verantwoordelijkheid hebben. Voor de keuzevakken is samenwerking met andere faculteiten binnen de UvA, dan wel met andere instellingen niet uitgesloten, mits niveau en inhoud stroken met de eisen vanuit het studieprogramma van onze faculteit. Criterium bij het zoeken naar samenwerking kan de studententoeleef zijn.

2. Uitvoering c.q. verbetering van onderwijs-evaluatie en procedures van overleg met studenten voor elk vak in elk blok, teneinde lering te trekken uit de verkregen ervaringen.
3. De bevordering van de mogelijkheden tot experimenteel onderwijs ook in de tweefasenstructuur.
4. Handhaving van de omvang en de kwaliteit van het avondonderwijs. Bijscholing wiskunde continueren.
5. Ontplooien van verdergaande activiteiten op het gebied van het Post-academisch onderwijs.
6. Betere interne communicatie tussen vakgroepen bij de uitwerking van het onderwijsprogramma. Streven naar een nauwere samenwerking met andere onderwijsinstellingen op het vakgebied van onze faculteit.
7. Bij docentbenoeringen dienen - naast vakkennis en onderzoekbekwaamheid - ook onderwijsbekwaamheid en onderwijsmotivatie een belangrijke rol te spelen.

Kandidatenlijst

1. H. Jager
2. H.F. Koster
3. M.J.T.J. van Nieuwburg
4. R.C.W. van der Voort
5. E. Dirksen
6. R.K. Teszler
7. P. Verburg
8. L.A. Ankum
9. H.A.A. Verbon
10. J. Hartog
11. H.A. Pott-Buter
12. F.T.M. Klijn

8. Bevordering van het tot stand komen van een tweede-fase-opleiding voor onderzoeker, accountant en leraar volgens de Wet Twee-fasenstructuur. Geen verschuiving naar het Post-academisch onderwijs. Waar mogelijk verzet plegen tegen de nota-Beiaard, waarin de laatste twee opleidingen bij de universiteit worden weggehaald.

Bestuur en beheer

1. Bestuurstaken dienen verdeeld te worden over alle leden van de facultaire gemeenschap. De benoeming van leden van commissies e.d. geschiedt met inachtneming van specifieke bekwaamheden.
2. De faculteitsraadsleden van de geleding 'wetenschappelijk corps' dienen zoveel mogelijk uit verschillende vakgroepen afkomstig te zijn.
3. De regel dat raadsleden zonder last of ruggespraak handelen, dient in ere gehouden te worden.
4. Personeelsbenoeming geheel los van politieke overwegingen.
5. Waar relevant eerst de vakgroepen raadplegen alvorens in de Raad te besluiten.
6. Kritische bewaking van een juiste verdeling van de facultaire kredieten.

Grondstoffen en groei

Op vrijdag 27 januari 1984 promoveerde drs. H.E. Chin tot doctor in de Economische Wetenschappen op het proefschrift 'Natuurlijke hulpbronnen en economische ontwikkeling in wereldeconomisch perspectief'. (Chin is medewerker aan onze faculteit verbonden aan het I.S.M.O.G. (vakgroep 10). In het voorliggende artikel wordt zijn dissertatie nader bekeken.

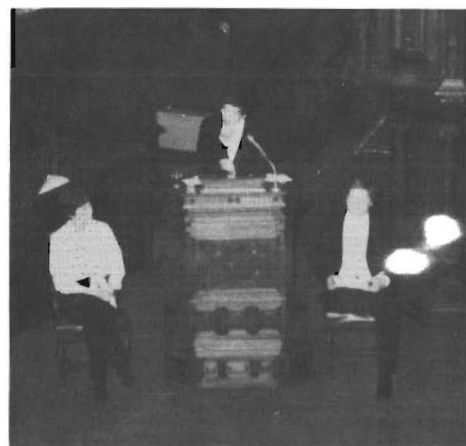
Wereldeconomisch perspectief

Het proefschrift van Chin draagt de titel: 'Natuurlijke hulpbronnen en economische ontwikkeling in wereldeconomisch perspectief'; een titel dus die drie elementen bevat. Ten eerste leren we de term natuurlijke hulpbronnen. Chin verstaat hier één van de produktiefactoren onder. In de traditionele theorieën wordt veelal uitgegaan van twee produktiefactoren: arbeid en kapitaal. Als er al sprake is van een derde produktiefactor grond dan wordt deze gevoegd binnen de factor kapitaal. Volgens Chin moet echter uitgegaan worden van vier produktiefactoren, naast arbeid en kapitaal bestaan ook de factoren kennis en natuurlijke hulpbronnen. Onder natuurlijke hulpbronnen kan dan alles wat de natuur levert worden verstaan. Dus zowel grond als lucht en zowel ijzererts als bloemkool. Voor de economische wetenschap zijn natuurlijk slechts die hulpbronnen van belang die dienen voor de bevrediging van behoeften en die schaars zijn.

Het tweede begrip in de titel vormt de economische ontwikkeling, dit begrip verdient op deze plaats geen toelichting. Het derde begrip wel. Chin gaat uit van een wereldeconomisch systeem dat voortdurend in ontwikkeling is. De richting waarin dit systeem zich beweegt wordt bepaald door *alle* landen die er aan deelnemen, al is het wel zo dat het ene land meer invloed kan uitoefenen dan het andere. Er bestaat met andere woorden een hiërarchische structuur binnen de wereldeconomie, waarin de belangrijkste economische macht de meeste invloed kan uitoefenen.

Om deze specifieke wereldeconomische theorie snel te begrijpen is het goed hem af te zetten tegen de andere theorie betreffende mondiale economische processen; i.e. de opvatting van W.W. Rostow. Volgens Rostow bestaat er één economisch ontwikkelingspad waarlangs elk land voortschrijdt. Op dit pad zijn vijf fases te onderscheiden, waarvan de derde fase, de 'take off' de belangrijkste is. Voor de huidige economisch hoog ontwikkelde landen is de 'take off' begonnen met de Industriële Revolutie. Deze landen hebben nu de vijfde 'high mass consumption' fase bereikt. Landen in de derde wereld zullen - indien de juiste veranderingen plaatsvinden in de economische, sociale en politieke structuur van de betreffende samenleving - ook hogere fases bereiken. Vooralsnog bevinden de meeste van deze landen zich nog in de eerste 'traditional society' fase of in de tweede 'preconditions for take off' fase.

De zogenaamde 'New Industrializing countries' (o.a. Taiwan, Hong Kong, Brazilië) hebben aangegeven hoe de 'take off' bereikt kan worden. Onder andere uit Chin's proefschrift blijkt dat Rostow's visie voorbijgaat aan de in de tijd veranderde betrekkingen tussen landen. (Als er al fases onderscheiden kunnen worden dan zijn dat fases die verbonden moeten worden aan het wereldeconomisch systeem in zijn geheel.) De huidige derde wereldlanden verkeren in geheel andere omstandigheden dan de Westeuropese landen vlak voor de Industriële Revolutie. In de beginfase van de ontwikkeling van een wereldeconomie dienden derde wereldlanden

als leverancier van grondstoffen en afzetmarkt voor eindprodukten. In latere fases bleven deze landen in een afhankelijke en ondergeschikte positie ten opzichte van de economisch hoog ontwikkelde landen. Er kan zodoende geen sprake zijn van gelijke ontwikkelingsfases op één en hetzelfde economisch groeipad. Als er al fases onderscheiden kunnen worden dan zijn dit, zoals bijvoorbeeld Wallerstein uitdrukt, fases die verbonden moeten worden aan een wereldeconomisch systeem in zijn geheel.

Geschiedenis van het economisch denken over natuurlijke hulpbronnen.

De studie valt uiteen in drie delen. In het eerste deel wordt de plaats van natuurlijke hulpbronnen in de geschiedenis van het economisch denken gezien. Op deze plaats zal hier niet diep op ingegaan worden. Volstaan wordt met op te merken dat het interessant is te zien hoe het economisch denken zich aanpast aan de economische omstandigheden, het mercantilistische denken, dat vanaf de 17de eeuw tot bloei kwam, was belangrijk een zo groot mogelijke toegevoegde waarde in eigen land te behalen. Dit streven kon bereikt worden door de mogelijkheid te scheppen alle eindprodukten vrij te exporteren, terwijl de import van eindprodukten moest worden tegengegaan, bijvoorbeeld door het instellen van tarieven. Grondstoffen moesten in deze zienswijze uiteraard vrij kunnen worden geïmporteerd.

Later wanneer West Europa en ook Noord Amerika een belangrijke positie hebben ingenomen binnen het wereldsysteem verschuift het denken. Onder invloed van de klassieke en later de neo-klassieke theorie wordt het protectionisme verworpen en vrijhandel bepleit.

Ontwikkeling van een wereldeconomie

In deel twee van de dissertatie schetst Chin de rol van natuurlijke hulpbronnen in de ontwikkeling van de wereldeconomie. Chin deelt deze ontwikkeling in in drie fases. De eerste fase handelt over de periode voor de Industriële Revolutie.

Interessant wordt het pas vanaf het einde van de 15de eeuw. West-Europeanen ontdekken dan dat de wereld rond en groot is. Dit biedt

perspectieven; nu kunnen economische relaties worden aangegaan tussen verschillende delen van de wereld, waarmee een begin van een wereldeconomisch systeem ontstaat. De Westeuropese landen nemen in dit systeem een centrale positie in terwijl van de nieuw ontdekte landen produktiegebieden van primaire produkten worden gemaakt. Intussen ontwikkelt Engeland zich tot belangrijkste handelsmarkt en handelscentrum van de wereld. In het begin van de 18de eeuw nemen ze al 13% van de wereldhandel voor hun rekening; tegen het eind van deze eeuw stijgt dit tot 1/3 van de totale wereldhandel(!). De invoer bestaat voornamelijk uit primaire produkten terwijl de uitvoer voor het grootste gedeelte wordt gevormd door industriële produkten. En dit klopt natuurlijk aardig met de mercantilistische zienswijze: een zo hoog mogelijke toegevoegde waarde moet in eigen land behaald worden.

Tweede fase: van industriële revolutie tot WO II

Zo zijn we aangekomen aan het einde van de 18de eeuw.

Chin noemt drie essentiële factoren voor het ontstaan van een industriële revolutie in Engeland:

- I Financiering van de noodzakelijke investeringen kon plaatsvinden door de voorafgaande (mercantilistische) kapitaalaccumulatie
- II Vervanging van spierkracht door mechanische kracht, door o.a. toepassing van energie opgewekt uit steenkool, die in Engeland in grote hoeveelheden beschikbaar was.
- III Voor de eerste industriële produktie waren bovendien ijzererts en wol nodig. Ook deze twee natuurlijke hulpbronnen waren aanwezig in Engeland, terwijl katoen makkelijk uit Zuid Amerika kon worden gehaald. De Industriële Revolutie heeft zich na in Engeland te zijn begonnen, uitgebreid naar het vasteland van West Europa. Allereerst naar Frankrijk, Duitsland en België, deze landen bezaten grote voorraden steenkool of konden daar tegen hoge

kosten over beschikken. Nadat het transport zich verder ontwikkeld had zodat massavervoer van grondstoffen goedkoper mogelijk werd konden ook de overige Westeuropese landen hun industriële ontwikkeling op gang brengen.

Ook de V.S. komt intussen sterk opzetten. Omstreeks 1870 had de V.S. reeds een per capita inkomen van \$180 (prijzen 1900) terwijl dat in Engeland \$120 was. De bevolking in de V.S. was in 1880 reeds toegenomen tot 50 mln. inwoners (Engeland 35 mln.). Deze grote bevolking en dit hoge inkomen maakten grote binnenlandse besparingen en investeringen mogelijk.

Voor een goed begrip van de sterke opkomst van de V.S. dient vermeld te worden dat dit land, met name het Noorden, na zijn ontdekking nooit als echt exploitatiegebied heeft gefungeerd. In het Noorden van de huidige V.S. werden goederen geproduceerd die niet complementair maar zelfs concurrerend waren aan die van het moederland (Engeland). Deze goederen werden door hoge tarieven geweerd van de Engelse markt. 'Het Noorden' werd hierdoor gedwongen andere handelspartners te zoeken. Mede door de bloei van de scheepsbouw, die zo goedkoop mogelijk werd gemaakt door de aanwezigheid van natuurlijke hulpbronnen in de vorm van grote bosarealen, kon 'Het Noorden' zich toeleggen op handel met vooral West Indië, Zuid Europa en Afrika.

Na deze zijstap keren we 'terug' naar de twintigste eeuw. Onder andere door de negatieve invloed die WO I op de Westeuropese economieën had, neemt de economische macht van de V.S. toe. Net als in Engeland verandert ook hier de rol van de natuurlijke hulpbronnen. Zo blijkt de primaire produktie als aandeel van het bruto binnenlandse produkt sterk te dalen. (Een indicatie geeft de agrarische sector; bedraagt het aandeel van het B.B.P. in 1889 nog 8% in 1953 is dit gedaald tot 5,8%.)

De vraag naar primaire produkten in de industriële centra stijgt echter. Deze produkten moeten dan ook uit de economisch minder ontwikkelde gebieden gehaald worden. Dat gaat gepaard aan grote directe investeringen

in deze gebieden, waardoor een flink deel van de toegevoegde waarde van de primaire produktie als beloning voor de investering weer terugloopt naar Europa en de V.S.

Derde fase. Na WO II

Vanaf het einde van de jaren '40 tot het begin van de jaren '70 vindt er een enorme economische groei plaats, die gebaseerd is op een snelle toename van de industriële produktie. De V.S. is nu de onbetwiste economische leider. Het overgrote deel van de wereldlanden wordt na WO II politiek afhankelijk. Economisch blijven ze een ondergeschikte rol spelen binnen de wereldeconomie.

Natuurlijke hulpbronnen en economische ontwikkelingen in de derde wereld

We zijn nu beland in het derde deel van Chin's studie. Hadden deel I en deel II naar mijn smaak meer een inleidend karakter; in deel III komt het echte onderzoek naar voren. In deze laatste fase van de studie vraagt Chin zich af in hoeverre de exploitatie van de natuurlijke hulpbronnen heeft bijgedragen aan de economische ontwikkeling van de landen in de derde wereld. Om dit te onderzoeken meet hij voor 64 ontwikkelingslanden de groei van het nationaal produkt en relateert dit aan de produktie van de belangrijkste primaire produkten. Als waarnemingsperiode kiest Chin de jaren 1950-1973. Het eerste jaartal omdat dan de wederopbouw na WO II in West Europa voltooid is, terwijl ook het dekolonisatieproces in Azië grotendeels volbracht is. Het tweede jaartal omdat op deze manier de gevolgen van de oliecrisis (1973/74) de zaak niet vertroebelen. Vervolgens berekent Chin voor elk land de fase met de hoogste groei van het BNP. Immers wanneer in een land begonnen wordt met de exploitatie respectievelijk produktie van primaire produkten vindt in de beginperiode in het algemeen een bijdrage plaats aan het Bruto Nationaal Produkt. Nadat het gewenste produktienivo gehaald is, zal de directe bijdrage aan het nationale produkt afnemen. Dit gewenste produktienivo zal volgens Chin met name afhangen van de beschikbare voorraad mineralen of de grootte van het landbouwareaal.

Ik denk dat bij deze zienswijze enige kanttekeningen passen:

- Wanneer economische groei van ontwikkelingslanden verklaard dient te worden is het aannemelijk te kijken naar de produktie van primaire produkten. Hoge produktiecijfers kunnen een verklaringsfactor zijn voor behaalde economische groei. Het hoeft echter lang niet de enige verklaringsfactor te zijn. Zelfs in ontwikkelingslanden is immers bijvoorbeeld industriële produktie. Een voorbeeld - dat Chin overigens zelf aandraagt - is Brazilië. Dit land heeft een fase met een aanmerkelijke economische groei doorgemaakt terwijl het ook een grote producent is van een aantal belangrijke primaire produkten. De sterke groei die Brazilië vanaf 1968 heeft doorgemaakt zal toch echter voornamelijk moeten worden toegeschreven aan de snelle groei van de industriële produktie. Hoeveel

'Om de financiën hoef ik het niet te doen'

Per 1 januari is de heer H.G. Advokaat benoemd tot bijzonder hoogleraar aan onze faculteit. Zijn leeropdracht luidt: de vermogensmarkt en het actief en passief bedrijf van financiële instellingen. Enige kennis over dit gebied, waarvan hij zelf zegt dat het een complexe benaming is voor de praktijk van het geld- en bankwezen, mag aanwezig worden verondersteld gezien zijn 34 jaar ervaring bij de AMRO-bank.

Studie

In 1950 bij de toenmalige Amsterdamse bank begonnen als pas afgestudeerd drs. econome aan de Gemeentelijke Universiteit. Door tussenkomst van de tweede wereldoorlog was hij gedwongen met \pm drie jaar achterstand te beginnen daar hij niet wilde collaboreren met de Duitsers. Drie jaar achterstand waarvan er een al tijdens de oorlog weggevoerd kon worden door illegaal tentamens af te leggen. De toenmalige faculteit werd goeddeels bepaald door de aanwezigheid van Limperg en Hennipman. Een faculteit die bekend stond als een praateconomenfaculteit, niet gehinderd door veel kennis van wiskunde. De wiskunde in de economiestudie begon toen net op te komen, maar dan vooral in Rotterdam. Rotterdam stond toen bekend als een jonge geavanceerde faculteit, Amsterdam stond bekend als de faculteit die opleidde tot accountant. Dit laatste niet in het minst door de aanwezigheid van Limperg. Sociale economie en geld- en bankwezen waren wat zwakker. Mede door de grote besnoeiingen van na de oorlog was de toenmalige hoogleraar geld- en bankwezen, Keesing, weinig op de faculteit aanwezig. Deze hield zich op dat moment meer bezig met het adviseren van het Ministerie van Financiën en daarmee samenhangend de geldzuivering. Als Keesing toch verscheen om college te geven bestond dit meestal uit het voorlezen van beleidsstukken van het Ministerie van Financiën.

Loopbaan bij de bank

'In 1950 kwam ik in dienst van de bank. Opleidingsfaciliteiten waren toen bij de bank belabberd. Op een gegeven moment besloot ik dan ook te vertrekken of in de avonduren mijn dissertatie te schrijven. Het werd het laatste. Ik had hiervoor tijd te over, je kon toen om vijf uur je pen neerleggen en naar huis gaan. Ik ben in 1951 met het proefschrift begonnen, Keesing zou mijn promotor worden maar vertrok naar Washington. Ik zat dus zonder promotor, mijn toenmalige hoogste baas nam contact op met de economische faculteit en in onderling overleg werd besloten dat hij mijn promotor zou worden. Dit kon omdat hijzelf tot buitengewoon hoogleraar werd benoemd. Op het moment dat ik hoorde dat hij mijn promotor zou worden stond ik voor het blok. Ik kon kiezen: of bij de bank weg of promoveren. Het was toendertijd on-

denkbaar dat ik zonder consequenties de promotie afgelasten kon. Die promotie was dus uiteindelijk een compensatie voor een opleiding binnen de bank. Een nevengevolg van de promotie was dat ik echt in de running kwam.'

Het hele werkende leven bij één bedrijf gewerkt, een echte bankman?

'Dat is inderdaad zo, maar een bank is een zeer veelzijdig bedrijf waar zeer veel verschillend werk te doen is. Ik heb veel verschillende banen gehad in de loop der jaren. Tot 1967 ben ik in verschillende plaatsen in het land kantoordirecteur geweest. In dat jaar ben ik door de toenmalige topman gevraagd om hoofd van het Economisch Bureau te worden. Een zeer 'sophisticated' manier bestond daar niet voor. De topman, v.d. Brink, wilde graag iemand hebben die gepromoveerd was, dit stond beter voor de buitenwereld. Ik was de enige die op dat moment gepromoveerd was. Dr. staat wat feestelijker dan drs., daar was ik het geheel mee eens. Ik zat daar weer aan de theoretische kant van het bankvak. Daar had ik vanaf 1954 weinig meer aan gedaan, dat was dus een hele verandering. Het werk van het Economisch Bureau is ondersteuning te verlenen aan de Raad van bestuur ten aanzien van zowel micro- als macro-economische ontwikkelingen in binnen- en buitenland. We hadden toen ook de taak een zeer uitgebreid jaarverslag te schrijven. We zijn daar op een gegeven moment mee gestopt, omdat we het idee hadden dat vooral voor de Economische Bureaus van de andere banken te doen.

In die jaren heb ik ook veel gereisd om internationale ontwikkelingen en problemen te bestuderen. Daarbij heb ik me onder andere op EEG-vraagstukken geworpen. Hiervoor moesten veel forumdiscussies bezocht worden. Ik ontdekte toen dat ik er weinig moeite mee had om gecompliceerde zaken in essentie aan anderen over te brengen. Ik had wat dat aangaat best financieel journalist kunnen worden. De jaren bij het Economisch Bureau waren wat publiceren aangaat ook mijn top-tijd.'

De Raad van bestuur

De veelzijdigheid van de bank bleek nog twee keer, eerst toen de heer Advokaat directeur

voor Zuid Holland werd en daarna bij het toetreden tot de Raad van bestuur.

'Het voorgaande is alleen maar om te illustreren hoe gevarieerd het bankbedrijf is. Het blijven werken bij een bedrijf hoeft geen tekentekentekent te zijn voor een gebrek aan dynamiek.' 'Eenmaal in de Raad van bestuur was mijn eerste taak thesaurier. Dit hield met name in: geldmarktoperaties en de creditzijde van de balans, het verkrijgen van spaargelden en deposito's. Ik moest daarbij zorgen voor het op goedkope wijze verzorgen van de gelden. In die jaren was er net een concurrentieslag aan de gang om spaargelden te verkrijgen. Deze taak heb ik tot 1979 verricht, daarna heb ik het binnenlands kredietbedrijf gekregen. Dit werd door meer mensen gedaan aangezien dit om vele tientallen miljarden gaat en te groot is voor één persoon. Het binnenlands bedrijf van de AMRO is, ondanks ons kleinere balanstotaal dan de ABN, het grootste van de Nederlandse handelsbanken. Ik had van het binnenlandse bedrijf de 'bulk', hierin komt weinig persoonlijk contact met klanten voor; het is een massaal bedrijf waarin de prijsconcurrentie zeer belangrijk is en marktaandeel nauwlettend in de gaten worden gehouden. Er wordt soms wel eens gedacht dat banken geheel vrij zijn in hun prijsbepaling, dit is niet zo. Op het moment wordt om elke offerte gevochten, met als gevolg dat die helemaal uitgekleeft en uitgeknepen worden.

De postbank is, in mijn ogen, in tegenstelling tot de vele buitenlandse banken die zich in Nederland zonder grote problemen kunnen vestigen, geen al te grote zorg in die zin dat het voor de postbank niet goed mogelijk is binnen afzienbare tijd iets te gaan betekenen in de zakelijke kredietverlening omdat ze er nog jaren over zullen doen om het benodigde apparaat op te bouwen. Blijft natuurlijk wel de vraag of er nog iets bij moet. Nederland is eigenlijk al 'overbanked'. Er is natuurlijk iets voor te zeggen dat Nederland zich nooit heeft afgeschermd voor buitenlandse banken. Je moet echter wel constateren dat op een gegeven moment verspilling van energie optreedt en dat moment is nu wel bereikt.'

Maatschappelijke positie van banken

'Het vroegere imago van het onaantastbare instituut is tanende. Er zijn dingen gebeurd die niet hadden mogen gebeuren. Je moet constateren dat de hoge standaards gedaald zijn, maar dat is in meer sectoren gebeurd. Je kunt echter ook bij banken niet alles over een kam scheren. Slavenburg heeft bijvoorbeeld altijd al een bijzondere positie gehad. Je moet natuurlijk ook constateren dat de banken het moeilijk hebben gehad. Er zijn aanzienlijke verliezen geleden op kredietportefeuilles. Er was een periode dat de bomen tot in de hemel groeiden, de welvaart leek geen eind te hebben en iedereen dacht in zijn schulden te groeien. Dit bleek niet uit te komen. Wij hebben in die tijd een belangrijke les geleerd; wantrouw econometristen als ze met modellen komen. Het blijkt gewoon dat niemand de ontwikkeling van de economie kan voorspellen; deze crisis had toch zeker niemand voorzien? De les is geleerd en op het moment kijken we bij een zaak niet verder dan twee jaar terwijl we vroeger drie tot vier jaar vooruitkeken. Waar je mee op moet passen is, dat je niet te voorzichtig wordt. Je moet een redelijk evenwicht vinden. Dat zal door de onvoorspelbaarheid echter nooit gebeuren.'

Een neveneffect van de crisis is de gigantische groei van het zwarte geldcircuit. De banken hebben vrolijk meegedaan. Zijn de standaards bij de bank gedaald?

'Ook binnen de banken is verkeerd gehandeld door medewerkers. Het moet echter probleemloos kunnen lopen omdat men zeer strenge richtlijnen heeft. Het zwarte circuit is echter groot, en je kunt niet altijd aan het geld zien of het wit is. Door verkeerde voorlichting kan iemand er intuïtief bij een bank. We weten allemaal dat het niet mag maar het is inherent aan onze maatschappij geworden. Je moet er op alle manieren tegen zijn, maar driekwart van de bevolking doet er op een of andere manier aan mee. Er komen bij banken dan ook gevallen waarbij je met richtlijnen het probleem niet kunt oplossen.'

Het werk van een lid van de Raad van bestuur staat niet alleen, er zijn vele commissariaten en bestuursfuncties aan verbonden. Daarnaast wordt men voor vele forumdiscussies en conferenties gevraagd. Amsterdam staat daarbij in uw geval vaak centraal.

'Recente toespraken handelen over de stad Amsterdam omdat dat een privé hobby van mij is. Ik ben geboren en getogen Amsterdammer en hoeveel je ook tegen die stad kunt hebben, ik wil er niet weg. Ik heb een aantal baantjes die zich met die stad bezighouden. Ik zit in het bestuur bij onder andere het Rijksmuseum en het Nationaal Ballet en heb me altijd beziggehouden met de Kamer van Koophandel. Ik ben echt een geëngageerd Amsterdammer. Als ik een toespraak houd over een bepaald aspect van de stad dan is dat uit interesse en daarnaast omdat ik een studiegenoot van Wim Polak ben. Ik heb samen met hem gestudeerd tot en met het kandidaats, toen ging hij de journalistiek in. Het contact leidt soms tot deelname van mij aan een bijeenkomst.

Onlangs heb ik een toespraak gehouden over het draagvlak van Amsterdam. Je kunt op het moment constateren dat Amsterdam grote problemen heeft ten aanzien van haar arbeidsmarkt en woningbouw. Deze stad is nooit in het bezit geweest van grote industrie. Het is altijd een dienstverleningscentrum geweest waarvoor hooggeschoold, gedifferentieerd personeel nodig is. Je creëert grote problemen als je er niet voor zorgt dat deze mensen ook kunnen wonen. In tegenstelling tot een grote stad met veel industrie is de sociale woningbouw in Amsterdam minder belangrijk. Je moet door de aard van de bedrijvigheid tegemoet komen aan verschillende wensen op het gebied van woningen.

Voor die toespraken kan ik niet terugvallen op een staf, er is merkwaardig genoeg geen kennis aanwezig binnen de bank over Amsterdam. Om je dan drie maanden 's avonds af te sluiten en als beloning een maatschappijdas te krijgen, daarvoor moet je wel gemotiveerd zijn.'

Zoals gezegd is de heer Advokaat per 1 januari benoemd aan onze faculteit als bijzonder hoogleraar, hij is de eerste die dit ambt zal bekleeden. Hij is geen gemeenteambtenaar maar wordt betaald door het NIBE. In tijden van bezuiniging een aardige aanvulling op het docentenbestand. Een hoogleraar echter die bijzondere plichten en rechten heeft en een beperkte opdracht volgens eigen zeggen.

'De opdracht is maar voor twee uur per week, dat is het aantal uur college. Ik ben in totaal voor 0,4 van de tijd in dienst waarbij ik geen beheers- en bestuurstaken op de faculteit hoef te verrichten. Ik mag ook nergens over meebeslissen. Ik sta een beetje langs de kantlijn, dit is geen bezwaar want het is een grote overgang vanuit de bank naar de collegebanken. Ik zal zeker enige tijd nodig hebben om te bepalen wat het niveau is waarop ik college moet geven en hoe groot de aanwezige kennis is. Op het moment ben ik bezig capita selecta samen te stellen, hiermee hoop ik voor april klaar te zijn, zodat het derde trimester colleges gegeven kunnen worden. Tot de zomer wil ik niets anders doen. Ik kan zelf ook bepalen wat ik wil doen. Mijn binding is niet zo strak, ik kan de vrijheid nemen om te zeggen dat het een keer niet goed uitkomt om college te geven. Het is allemaal wat vrijblijvender. Mijn motivatie om dit te gaan doen is door mijn jarenlange werk bij de bank gekomen. Ik ben enthousiast geraakt voor het bankvak en wil dat graag overbrengen. Ik kan ook in alle bescheidenheid zeggen dat dat mijn zwakste kant niet is. Een kijkje in de keuken geven is ook een motivatie. Een bank biedt voor veel mensen en zeker jonge academici een leuke werkkring en zeker ook een uitdagende werkkring. Het bankbedrijf is een hard commercieel bedrijf waarin je je moet kunnen handhaven.

Mijn komst als hoogleraar is niet een kwestie van vriendjes. Het was meer de juiste man op de juiste plaats. Ik het in 1977, toen ik lid werd van de Raad van bestuur, al bedongen dat ik uiterlijk tot 1984 zou blijven. Je hebt in die

baan geen privéleven en komt helemaal nergens aan toe, zeker niet aan lezen. Je loopt achter op dat gebied en dat frustrert. Ik kan me nu gaan wijden aan het uitdragen van een stuk opgedane kennis. De praktijk kan ik gaan belichten op een manier zoals een buitenstaander die waarschijnlijk niet ziet, er kan tevens een stuk misverstand over banken worden weggewerkt.'

Omdat het NIBE betaalt hebben zij ook een vinger in de benoemingspap gehad. Ze wilden bij het NIBE een bankman hebben.

'Dat ik het geworden ben is niet geheel verwonderlijk. Het aantal kandidaten was gering. Mijn naam viel vroegtijdig omdat men wist dat ik dit jaar zou pensioneren. Daarnaast ben ik econoom, dat was een nevenvoorwaarde, de meeste andere topbankmensen zijn jurist. Mensen die op het moment nog actief in dienst zijn van een bank kunnen het werk als hoogleraar ook niet doen omdat dat toch op de tweede plaats zou komen. Al met al was de keuzemogelijkheid gering. Ik ben overigens niet bij gebrek aan keuze genomen, dat klinkt niet goed.'

Studenten

'Tegenwoordig kun je weer als bankier voor studenten verschijnen. Een aantal jaren geleden was een bankier vies, nu kan er weer iets geleerd worden. Daarin ligt een sterke uitdaging; het overbrengen van opgedane ervaring, ervaring in zaken waarover geen boeken zijn geschreven. Het vak gaat dus uit zeer veel praktijk bestaan. Vermeden moet worden dat de huidige vakken Financiering en Bankwezen een al te grote overlapping met dit vak krijgen. Het moet meer aanvulling op elkaar worden.'

Aan goede wil ontbreekt het niet, aan secundaire arbeidsvoorwaarden wel. Naast het feit dat in het vak geen tentamens mogen worden afgenomen en niet gepromoveerd mag worden bij de heer Advokaat, krijgt hij geen kamer op de faculteit. Dit laatste niet geheel tot zijn spijt, want van het gebouw is hij geschrokken. Zijn typewerk moet hij bij het NIBE laten doen en de studenten kunnen hem alleen spreken als hij toevallig op de kamer van een op dat moment afwezige docent kan zitten. Dat is gelukkig ongeveer de hele week.

HPK

Ondernemen vandaag en morgen

De laatste jaren is zowel in wetenschappelijke, als in beleidskringen de belangstelling voor het functioneren van het bedrijfsleven toegenomen. De oude idee, dat de groeiende produktiviteit in het bedrijfsleven voor een reële produktiegroei en een uitbreiding van de collectieve sector zou zorgen, heeft langzamerhand voor wat twijfels omtrent de goede afloop van de in het bedrijfsleven optredende processen plaatsgemaakt. Een stagnerende produktiviteitsgroei, teruglopende investeringen, een stijgend financieringsstekort en een snel groeiende werkloosheid zijn de problemen, waar we sinds het einde van de jaren zeventig mee te kampen hebben. De huidige economische problemen kunnen op verschillende manieren geanalyseerd worden. We kunnen de problematiek via een studie van de macro-economische bestedingscategorïen bestuderen. De bestedingscategorïen zijn in de laatste jaren alle in min of meerdere mate teruggevallen. Waren tot het einde van de jaren zeventig de bij de wereldhandel achterblijvende Nederlandse exporten een bron van zorg, later waren het vooral de teruglopende investeringen, die als de oorzaak van de economische teruggang aangemerkt werden. De overheidsbestedingen en de consumptieve bestedingen werden al naar gelang de theorieën, die economen aanhingen als oorzaak dan wel als gevolg van de economische teruggang gezien.

Bedrijfskundig perspectief

Als we de economische situatie vanuit het perspectief van de bedrijven benaderen, kunnen we constateren, dat het verdwijnen van de werkgelegenheid hier de grootste vormen aannam. Een stagnerende produktie en een slechts licht toenemende produktiviteit zijn de verdere macro-economische kenmerken van de bedrijvensector.

Op meso- en micro-niveau uitte de economische teruggang zich in bedrijfssluitingen, saneringen en reorganisaties en een vrijwel ontbreken van nieuwe (investerings)initiatieven. Op deze manieren kwamen de slechte resultaten op gebieden, als werkgelegenheid, produktie en produktiviteit tot stand. Economische veranderingen worden gerealiseerd binnen bedrijven. Als bedrijven niet investeren, geen arbeidsplaatsen scheppen en niet in nieuwe technologieën investeren, kunnen de macro-economische doelstellingen niet gehaald worden.

Maatregelen

Over nieuwe technologieën, de gewenste produktiestructuur en de rol van de overheid daarin, zijn door de WRR, de Commissie Wagner en de departementen de laatste jaren vele nota's volgeschreven. Getracht wordt de achterstand, die Nederland op het gebied van technologie, organisatie en produktievolumen op andere landen heeft, ongedaan te maken. De rol van de overheid hierin is vooral voorwaardenscheppend en van voorzichtige aard. Men heeft onvoldoende inzicht in het functioneren van bedrijven en

Programma lezingencyclus april-juni 1984

- plaats: Burgemeester Tellegenhuis (zaal 2174)
Jodenbreestraat 23
Amsterdam
- tijd: 14.15 - 16.15 uur (na afloop aperitief)
(lunch: 13.00 - 14.00 uur)
- 2 april Drs. A.F.P. WASSENBERG (Interfaculteit Bedrijfskunde)
Overheidssteun aan ondernemingen; het voorbeeld RSV
- 9 april Dr. E.P.M. TERVOOREN (oud-directeur Financien ESSO NL)
Nieuwe financiële instituties en het economische herstel
- 16 april Dr. J.E. ANDRIESEN (Voorz. RvB Van Leer BV)
Management in een Nederlandse multinational
- 7 mei Ir. A.G. DE BOER (M.I.P.)
Investeren en participeren; de financieringsproblematiek van ondernemingen en de rol van de overheid
- 14 mei Drs. B.W.M. TWAALFHOVEN (N.V. Indivers)
Nieuwe ondernemingen
- 21 mei Prof.Dr. H.W. DE JONG (U.v.A.)
De internationalisatie van het Nederlandse bedrijfsleven
- 28 mei Prof.Dr. J.G. LAMBOOY (U.v.A.)
Technologische veranderingen in relatie met stedelijke en regionale ontwikkelingen
- 4 juni Drs. B. DE VROOM (Soc. Instituut, Leiden)
Nederlandse werknemersorganisaties; concurrentie of samenwerking

Organisatie:

Mevr. Drs. M. Brouwer (tel.020-5254158)

Dr. H.W. ter Hart (tel.020-5254078/525407)

beschikt over onvoldoende instrumenten om kwalitatieve doelstellingen te kunnen nastreven. De vakbeweging wil middels beleid niet alleen een verbetering van de werkgelegenheidssituatie realiseren, maar wil tevens vat op het gebeuren krijgen om zo de veranderingen in de kwaliteit van de arbeid en de medezeggenschap in een door haar gewenste richting te sturen.

Deze summiere schets van de actuele economische situatie dient als inleiding en als motivatie voor een nieuwe door de Commissie Gastcolleges te organiseren lezingencyclus. Onder de titel 'Ondernemen vandaag en

morgen' worden vanaf 2 april a.s. een achttal lezingen georganiseerd. De economische problemen zullen hierin vanuit het perspectief van de bedrijven bekeken worden. Falende bedrijven, de mogelijkheden en onmogelijkheden voor nieuwe ondernemingen, nieuwe organisatie methoden binnen bedrijven en de rol van de overheid zijn enkele van de onderwerpen, die op maandagmiddag aan bod zullen komen. Voor ieder onderwerp is een inleider en een co-referent uitgenodigd.

Alle geïnteresseerden zijn van harte welkom.

Namens de Commissie Gastcolleges
Maria Brouwer

Open Universiteit een bedreiging?

Nog dit jaar zullen ze het straatbeeld vullen: taxi-chauffeurs die de tijd tussen hun ritten besteden aan het bestuderen van boeken van de Open Universiteit; mensen in de metro die in plaats van met horror- en oorlogsboekjes met Open Universiteitscursussen op schoot zitten; huisvrouwen die de kasteelromannetjes de kasteelromannetjes laten en zich gaan her-, om- en bijscholen met behulp van de open Universiteit.

De gevolgen zullen verstrekkend zijn. De scholingsgraad van de Nederlandse bevolking zal met sprongen omhoog gaan; de sociale mobiliteit zal verveelvoudigen doordat alle volwassenen, ongeacht vooropleiding, zich omhoog kunnen werken op de maatschappelijke ladder middels zelfstudie. Door de goedkope wijze van werken van de Open Universiteit kunnen belangrijke besparingen op het wetenschappelijk onderwijs worden gerealiseerd. Dit alles zal echter dramatische gevolgen hebben voor de bestaande universiteiten en in het bijzonder voor onze faculteit: avondstudenten zullen in grote getale overstappen naar de OU (Open Universiteit), maar ook het aantal dagstudenten zal worden gedecimeerd vanwege de mogelijkheid die studeren aan de OU biedt om zelf het tempo te bepalen en de beperkte inschrijfduur te ontwijken.

Grote omwentelingen staan voor de deur, waarbij de omwentelingen voor onze faculteit dramatisch zullen zijn. Maar zal het allemaal wel zo'n vaart lopen? Het valt sterk te betwijfelen. Drs. Jaap de Mare, medewerker bij de vakgroep bedrijfseconomie en nauw betrokken bij de economische opleiding aan de Open Universiteit, legt uit waarom.

De geschiedenis van de Open Universiteit

Het bestaande hoger onderwijs is selectief, meedogenloos selectief. Hij of zij die vroeger niet voldoende leermotivatie of -mogelijkheden had, kon niet of slechts via een omweg studeren. Voor hem of haar die een werkring hebben is het moeilijk om in de wekends en in de avonduren verder te studeren, vooral als fysieke aanwezigheid op een universiteit onmogelijk is. Bovendien is het bestaande hoger onderwijs duur en versnipperd: scheidingen tussen wetenschappelijk onderwijs en hoger beroepsonderwijs, tussen faculteiten, tussen vakgroepen, ja zelfs tussen leerstoelen, zorgen ervoor dat het vigerende onderwijssysteem niet echt efficiënt kon worden genoemd.

Dit alles deed in de loop van de zeventiger jaren de behoefte aan een Open Universiteit ontstaan: een instelling die geïntegreerd WO en HBO zou geven middels afstandsonderwijs, dat wil zeggen schriftelijk onderwijs ondersteund door audio-visueel materiaal, waar de enige toelatingseis een bepaalde minimumleeftijd zou zijn. Geïnspireerd door het Engelse voorbeeld (waar de Open University een groot succes is) werden plannen gemaakt en werd begrotingsruimte gereserveerd.

De universitaire wereld raakte direct in paniek. Teruglopende studentenaantallen hadden al een zekere rivaliteit tussen de univer-

siteiten veroorzaakt; concurrentie door de Open Universiteit kon men beslist niet gebruiken. De plannemakers werd verweten dat de OU de bestaande universiteiten oneerlijke concurrentie aandeed vanwege de open inschrijving, vanwege de kortere studieduur (5400 i.p.v. 6800 uur), en vanwege de lage leeftijdsgrens (18 jaar). Minister Deetman lijkt voor dit laatste argument wel gevoelig; waarschijnlijk wordt de grens alsnog opgetrokken tot 21 jaar. Bovendien was het hoger beroepsonderwijs kwaad op het feit dat het eigen, praktijkgerichte karakter van het HBO verloren zou gaan in de opzet: het HBO-diploma zou een soort kandidaatsdiploma worden.

Naarmate de geldkraan van Den Haag naar de universiteiten echter steeds meer werd dichtgeknepen door elkaar opvolgende bezuinigingsrondes, veranderde de houding van de universiteiten. Men besefte dat de OU er toch wel zou komen, met of zonder hun zegen, en ontdekte de OU steeds meer als additionele bron van inkomsten. Immers, de OU zou lang niet alles zelf doen: vooral de ontwikkeling van het studiemateriaal zou worden uitbesteed aan de bestaande universiteiten. In het kader van overheidsdiensten werd de OU in Heerlen gevestigd (overwinning van Sjeng!) en reisden alle betrokkenen zich dus mottig. Maar in Heerlen moest het komen, en daar wordt nu dan ook driftig gebouwd om een behoorlijke huisvesting op te zetten.

Pas zeer laat op stoom gekomen vaart het schip van de OU nu in volle vaart vooruit. In september 1984 staan de eerste studenten op de stoep en dan moet men iets hebben om ze aan te bieden.

De organisatie van de Open Universiteit

Als er ergens een nieuwe organisatie moet worden opgezet dan begint men altijd met het bedenken van een nieuwe term voor ieder relevant begrip. De OU is daar geen uitzondering op, en vandaar dat er bij de OU niet gesproken wordt van faculteiten maar van leerstofgebieden, niet van vakken maar van cursussen, niet van studiepunten maar van een 'modulaire opbouw', etcetera. Men onderscheidt daarbij zeven leerstofgebieden, dat wil zeggen: er kan aan de OU in zeven richtingen een WO- of HBO-diploma worden behaald. Deze zeven zijn: rechten, economie, bedrijfskunde, culturele wetenschappen, technische wetenschappen, natuurwetenschappen en sociale wetenschappen. Deze laatste twee leerstofgebieden zijn zo ruim, dat er bij de OU slechts een onderdeel wordt gegeven, nl. resp. milieukunde en onderwijskunde.

Van de richting economie verwacht de OU veel. Men neemt aan dat er vele mensen zijn die in hun beroepspraktijk een gebrek aan economische kennis ondervinden, die zij door middel van studie aan de OU kunnen bijspijkeren. Een voordeel daarbij voor de OU is dat de student niet het hele onderwijspakket hoeft te volgen maar slechts enkele cursussen kan nemen die van zijn of haar gading zijn (de studie is opgebouwd uit in principe zelfstandige cursussen van 100 of 200 uur). Het 'collegegeld' wordt ook per cursus voldaan en is zo hoog dat de prijs van een totale studie ongeveer gelijk is aan zes jaar studeren aan een bestaande universiteit voor dagonderwijs.

Om het studieprogramma economie samen te stellen is er plm. anderhalf jaar geleden een commissie samengesteld van mensen van de bestaande universiteiten. Onze faculteit had direct een dikke vinger in de pap (waarschijnlijk mede vanwege de avondopleiding en vanwege de mislukte poging enkele jaren geleden van de faculteit om de OU een volledig studieprogramma te bieden, geheel samengesteld en geschreven door onze faculteit), want er zaten drie mensen van de UvA in deze commissie: prof. de Jong als voorzitter, prof. Klant als lid en ondergetekende als secretaris. Verder waren er nog twee leden van de VU, één uit Rotterdam, één van Nijenrode en twee van de OU. Het studieprogramma wat resulteerde is vergelijkbaar met dat van onze faculteit. Dit betekent dat avondstudenten gemakkelijk kunnen overstappen naar de OU, maar ook (zeer belangrijk) van de OU naar de UvA. En dat laatste lijkt een zeer logische overstap: de OU, drempelverlagend als zij ongetwijfeld zal werken, zal een nieuwe markt van potentiële studenten aanboren. In de loop van de studie zal de behoefte aan persoonlijk contact en aan discussie zich echter steeds duidelijker manifesteren, en zal een overstap naar een universiteit voor contactonderwijs steeds aantrekkelijker worden, zeker als daar avondonderwijs mogelijk is.

Bij dit aanboren van een nieuwe markt van potentiële studenten is enige voorzichtigheid echter op zijn plaats. De belangstelling voor de OU is groot, en velen verwachten inderdaad binnenkort menig taxichauffeur en huisvrouw met een studieboek aan te treffen. Het studeren middels afstandsonderwijs en in de avonduren is echter zwaar, en er is veel meer motivatie voor nodig om de studie door te zetten. Mijn verwachting is dat van de grote groep mensen die nu interesse hebben in een studie aan de OU, er velen niet verder zullen komen dan één of enkele cursussen en hun studie dus niet zullen afronden, ondanks het feit dat de totale studieomvang bij de OU, zoals gezegd, kleiner is.

Het maken van de cursussen

Hoewel er op de OU wel een wetenschappelijke staf is (er zijn ook twee hoogleraren economie: één voor algemene economie en één

Het is nog al wat wanneer iemand je proefschrift afdoet als een 'beschrijving en verklaring van de paradoxen van hervormingen, die onvolledig is en een gebrek aan samenhang vertoont... en bovendien abominabel geredigeerd is.' Dat is niet leuk. Maar ja, misschien kun je nog wat leren van de zwaarwichtige argumenten die deze boutewerking hebben onderbouwd.

Deze argumenten heb ik echter niet kunnen vinden. Korzec gaat volledig voorbij aan het hoofdbestanddeel van mijn proefschrift, de hoofdstukken 3 t/m 6. In hoofdstuk 3 heb ik de werking van het Sovjet-planningssysteem geanalyseerd. Daarin heb ik duidelijk gemaakt dat het ondercomplexere formele planningssysteem niet alleen leidt tot wat Korzec noemt, een 'gecompliceerd mengsel van onderhandeling en bluffpoker tussen centrale autoriteiten, bedrijfsmanagers en tal van andere maatschappelijke groeperingen die in meerdere of mindere mate het ritueel van het opstellen van uitvoerbare en minder uitvoerbare plandoeleinden deelnemen', maar ook leidt tot het ontstaan van semi-legale en illegale instituties die over de grenzen van het officiële planningssysteem heenstappen. Hierbij kan men denken aan informele industriële ruilbeurzen, particuliere bouwbrigades enzovoort. In kort: het feit dat in de praktijk niet is voldaan aan de optimumvoorwaarden van het Sovjet planningssysteem, leidt tot een beslissingsruimte op het niveau van de bedrijven, die door legale, semi-legale en illegale overleg- en marktrelaties wordt opgevuld. Het is deze spanning die bestaat tussen de starheid van de formele structuren en de dynamiek in de informele structuren, die mijns inziens de verklaringgrondslag biedt voor de economische hervormingen in de staatsocialistische landen (blz. 95). In hoofdstuk 4 en 5 heb ik vervolgens geprobeerd aan te tonen dat de hervormingscycli in de interne en externe organisatie van bedrijven in China zich beter met deze theorie laten verklaren dan uit de Chinese rethoriek (het bestrijden van een 'revisionistische politiek' of het bestrijden van de 'sabotageactiviteiten van de Bende van Vier). Het verheugt mij dat ook Korzec vindt dat ik er in ben geslaagd het beeld te corrigeren dat de 'liberalisering' beschouwd moeten worden als volstrekt nieuwe en revolutionaire veranderingen. In hoofdstuk 6 tenslotte, worden uit de analyses van de gebeurtenissen in de staatsocialistische landen conclusies getrokken voor de algemene theorie van de economische stelsels.

Uit het voorgaande moge duidelijk worden dat ik volstrekt niet begrip waar Korzec het vandaan haalt te beweren dat ik geen verklaring heb voor de economische hervormingen in de staatsocialistische landen en slechts gebruik maak van een verzameling plaatsen en tijdgebonden verklaringen. Deze bewering wordt overigens nergens toegelicht. Nog bonter maakt Korzec het wanneer hij stelt dat ik dit ontbreken van een theorie probeer te compenseren door een Marxistische theorie aangaande planning. Vervolgens gebruikt hij het grootste deel van zijn boekbespreking

voor het schrijven van een essay om aan te tonen dat 'Marx' visie op planning en vrijheid geen functie kan hebben bij een poging om hervormingscycli in de Sovjet-Unie en China te analyseren. Nu sta ik werkelijk paf. Laat dit nu precies de reden zijn, waarom ik een hoofdstuk heb gewijd aan Marx' communismemodel. Dit hoofdstuk heb ik trouwens pas geschreven, nadat al de andere af waren, dus zo'n beetje als toegift. Wanneer men namelijk stelt - zoals ik in hoofdstuk 3 t/m 6 heb gedaan - dat ook in de staatsocialistische landen contradicties voorkomen, is dat duidelijk in strijd met de wijze waarop in die landen officieel tegen het eigen functioneren wordt aangekeken.

In de officiële staatsideologie, het Marxisme-Leninisme, worden de staatsocialistische landen in overeenstemming met Marx evolutieschema gezien als de opvolger van een volgroeid kapitalisme. In de hoofdstukken 1 en 2 heb ik aangetoond dat deze pretentie niet kan worden waargemaakt. De Russische revolutie vond plaats in een land, waar de produktiekrachten nog onderontwikkeld waren, waarin de ontwikkeling op eigen kracht moest plaatsvinden, omdat de wereldrevolutie uitbleef, en waarin de ontwikkelingen werden geleid door een partij, een 'druppel in een vijandige volkszee', die zichzelf beschouwde als voorhoede van een proletariaat 'in wording'. Uit de Russische revolutie ontstond derhalve een uniek, niet voorzien maatschappijtype, dat zich als voornaamste taak stelde zo snel mogelijk een industriële samenleving op te bouwen. Vandaar de stelling dat het Sovjet-planningssysteem geen opvolger, maar een substituuut van het kapitalisme is; een niet-kapitalistische organisatievorm van een snel industrialisatieproces. Dit onderscheid is daarom van belang, omdat het aangeeft waarom het Sovjet-planningssysteem niet mag worden geanalyseerd in termen van Marx' communismemodel, maar moet worden geanalyseerd op basis van zijn eigen wetmatigheden, zoals in hoofdstuk 3 t/m 6 is gedaan.

Het moge de lezer duidelijk zijn dat Korzec mijns inziens zijn in de aanhef geciteerde bouteweringen op geen enkele wijze inhoudelijk heeft kunnen waarmaken. Niet alleen gaat hij volledig voorbij aan de essentie van mijn proefschrift, maar zijn inhoudelijke bespreking van bijzaken is eerder een ondersteuning van dan een kritiek op mijn proefschrift. Betwijfeld mag zelfs worden of hij mijn proefschrift goed gelezen heeft. Zo wordt bijvoorbeeld de institutionele hervormingscyclus uitvoerig beschreven op de pagina's 100 en 101.

Wat de zogenaamde detailopmerkingen betreft: deze zijn gedeeltelijk waar (de Chinese terminologie), gedeeltelijk kinderachtig (huishoudingen versus huishoudens) en gedeeltelijk onwaar (de Russische transkriptie). Bij het lezen van Korzec's boekbespreking had ik het gevoel dat mijn naam wel werd genoemd, maar dat het eigenlijk niet over mijn proefschrift ging. Maar ja, daar is het ook 1984 voor.

R. Knaack

goed voor een half miljoen!

Nergens schijnen zoveel misverstanden over te bestaan als over onze eigen studievereniging. Velen denken dat de SEF een orgaan van de fakulteit is. Andere zien het als een commerciële instelling. Maar één ding heeft men meestal gemeen. Namelijk dat men de SEF een ongeorganiseerde puinhoop vindt. En aan de buitenkant is dat natuurlijk ook zo. Maar wat is de SEF dan nog meer?

Hierop het volgende antwoord. De SEF is een vereniging van studenten voor studenten en is onafhankelijk (ook financieel) van de fakulteit. Alles wordt door zo'n 20 studenten, naast hun studie, verzorgd. Ook wordt alles op vrijwillige basis gedaan. Dat wil zeggen dat er geen dubbeltje wordt betaald, aan niemand!

Deze groep weet het wel voor elkaar te krijgen om ieder jaar zo'n half miljoen om te zetten. Zo'n grote puinhoop kan het dus niet zijn. Naast deze bekende winkel-functie vinden we andere activiteiten ook erg belangrijk. We stimuleren bijvoorbeeld de contacten tussen studenten en docenten op allerlei manieren. Met andere woorden we proberen wat gezelligheid op het 'Maupoleum' te brengen door middel van borrels, feesten, sportdagen enz. Ook op het gebied van studieactiviteiten zijn we actief, denk maar aan de ekskursies. Waarom we dit bovenstaande doen en hoe we het organiseren, zullen we de komende maanden proberen uit te leggen o.a. via Rostra. We zullen dan ook vertellen welke moeilijkheden we allemaal tegen komen bijvoorbeeld bij de bestelling van boeken en waarom deze vaak uitverkocht zijn. Het mag duidelijk zijn dat opmerkingen over bestaande activiteiten en ideeën voor nieuwe altijd welkom zijn. Mocht je kritiek of initiatieven hebben dan kun je het beste via de SEF-balie contact opnemen met ondergetekende, of even op de borrel langskomen (iedere donderdag van 16.00 tot 18.00 uur, daar is de helft van het bestuur wel aanwezig, hik).

Dan wil ik nog even een ander misverstand rechtzetten. Er wordt vaak gedacht dat de SEF ook een politieke vereniging is. Dit is niet zo. De SEF heeft ruim 1100 leden en dat zijn bijna alle aktiefstuderende economiestudenten. De SEF heeft dan ook een politiek-neutraal beleid t.o.v. de studentengroeperingen op de fakulteit. Dat de verschillende bestuursleden een eigen mening hebben en deze ook wel uitdragen, is alleen maar een bewijs dat we politiek neutraal zijn. Wel steunt de SEF iedere studentenactiviteit op de fakulteit, als het maar in het belang van de studenten is.

Rob Jorg (voorzitter)

Buurteconomie

'Wil men de burgerij daadwerkelijk een aandeel geven bij het regelen van haar eigen zaken dan kan dit maar langs één weg worden bereikt, de weg der decentralisatie. Wij moeten derhalve de groote stad gaan decentraliseren. Wij moeten trachten de wijken waaruit zij is opgebouwd tot zelfstandig leven te wekken.'

'Juist het afstemmen van een dergelijke decentralisatie (van voorzieningen) op het buurtniveau zal tot gevolg hebben dat men sterker dan voorheen in buurten in staat moet zijn de koers van die voorzieningen zelf te bepalen'

Afgezien van de wat oubollige spelling in het eerste citaat, zouden beide beweringen uit één en hetzelfde boek afkomstig kunnen zijn. Het eerste is echter afkomstig uit 'De stad der toekomst, de toekomst der stad', van de hand van Ir. A. Bos uit 1946, het tweede is terug te vinden in 'Buurteconomie' een uitgave van de werkgroep 2000, verschenen eind 1983.

Van de ideeën van Ir. Bos werd weinig werkelijkheid. De gestaag groeiende welvaart en de toenemende mobiliteit leidden tot een steeds geringere binding van mensen aan hun directe woonomgeving. Contacten werden veel meer gezocht op grond van sociaal-economische positie, overeenkomstige interesse en gelijkgestemde opvattingen, dan op basis van het wonen in elkaars nabijheid. 'De buurt' verdween lange tijd uit het centrum van de belangstelling. De tijden veranderen echter. Toen in de jaren '70 het proces van stadsvernieuwing op gang kwam, bleken buurtbewoners elkaar weer te vinden. Men verenigde zich in een gezamenlijke strijd voor betaalbare woningen, adequate voorzieningen e.d. Een groot aantal van dergelijke acties heeft een succesvolle afloop gehad. Het is deze positieve ervaring met de buurt die de auteurs van 'Buurteconomie' er van overtuigt dat de buurt ook het juiste organisatiekader vormt om de problemen van de jaren '80 te lijf te gaan.

Deze problemen, zo stellen de auteurs, zijn niet meer van tijdelijke aard. De huidige crisis van de kapitalistische produktiewijze zou wel eens een beslissend keerpunt kunnen betekenen voor de toekomstige organisatie van produktie en distributie. Zonder verder in te gaan op de aard van de crisis, gaat het boekje verder met het belichten van perspectieven voor die toekomst.

Informele economie

In het toekomstbeeld van de auteurs is een belangrijke plaats ingeruimd voor de zogenaamde informele economie. Een éénduidige omschrijving van de informele economie is (nog) niet te geven, maar in grote lijnen bestaat zij uit activiteiten die plaats vinden buiten formele economische of juridische structuren en waaraan voor de participanten een positief inkomenseffect verbonden is. Een dergelijke informele sector - de term is afkomstig uit de Derde Wereldliteratuur - ontwikkelt zich sterk binnen de westerse economieën, zoals onder andere naar voren kwam uit een recent ILO-rapport. Hieruit bleek dat binnen de EEG-landen gemiddeld zo'n 10-15% van de potentiële beroepsbevolking 'in-

formeel' bezig is. Alleen voor Amsterdam zou dat al neerkomen op 30.000 personen.

De visies over de plaats van de informele economie binnen de samenleving van de toekomst lopen nogal sterk uiteen. In 'Buurteconomie' worden drie auteurs behandeld, waarvan één er een negatieve opvatting op na houdt en twee, zij het in wat abstracte modellen, ons een zonnige toekomst voorspellen. De pessimist in het gezelschap is R.E. Pahl. Pahl, één van de weinigen die zich reeds jaren in de problematiek van de informele economie verdiept, ziet voor de komende jaren de werkgelegenheid sterk afnemen en, daaraan gekoppeld, de koopkracht sterk teruglopen. De de-industrialisatie heeft volgens Pahl ook een de-radicaliserend effect. Mensen gaan zich eerder richten op persoonlijke arbeidsmogelijkheden en individuele overlevingswijzen dan dat zij collectieve acties zullen ondernemen. Voor Pahl resulteert dit in 'more domestic servants for the rich, more migration for work for the poor, more activities centered in and around the home, more fear, more conservatism...' (p.31).

Een geheel tegengestelde kijk op de zaken houden Gorz en Rosanvallon er op na. Beide auteurs staan op het standpunt dat arbeid in de formele economie, heteronome arbeid in de termen van Gorz, zoveel mogelijk moet worden teruggedrongen. Dat moet leiden tot een vermindering van de afhankelijkheid van de door de markt en overheid geproduceerde goederen en diensten. Daarnaast moet een sfeer van autonome produktie ontstaan, gebaseerd op vrijwillige samenwerking, op het uitwisselen van goederen en diensten en op de individuele creativiteit.

Buurtinitiatief

De auteurs van 'Buurteconomie' doen geen poging het gelijk van één der visies te bewijzen. Zij stellen echter, aanhakend bij Pahl, dat economische activiteiten van mensen zelf, hetzij in de informele economie, hetzij in de buurteconomie, invloed uitoefenen en vorm geven aan de omgeving, aan de (lokale) samenleving. Met andere woorden, aan de slag en beïnvloed' zo je omgeving. Als handelingskader kiezen de auteurs voor de buurt. Voor deze keuze worden een aantal argumenten naar voren gebracht, zoals de in sommige buurten bestaande 'traditie' van strijd voor een goede stadsvernieuwing en het 'ons-kent-ons' effect in buurten. Het belangrijkste argument is wel dat initiatieven op buurtniveau kunnen aansluiten bij problemen die voor de bewoners heel herkenbaar zijn. Daarenboven kan een benadering

waarbij binnen de buurt een aanspreekpunt bestaat drempelvrees wegnemen bij de mensen voor wie de projecten bedoeld zijn. In het tweede deel van het boek bespreken de auteurs een aantal buurtinitiatieven zoals die in de Verenigde Staten, Engeland en Nederland al van de grond gekomen zijn. Hoewel de beschreven projecten varieerden van een informatica-trainingsproject tot huuracties, kunnen globaal vijf doelstellingen worden geformuleerd die binnen de projecten soms afzonderlijk, soms gelijktijdig worden nagestreefd, t.w.;

- het scheppen van banen en opzetten van trainingsprojecten vanuit de buurt,
- het vergroten van de zeggenschap van buurtbewoners over het lokale economische gebeuren,
- het aantrekken van kapitaal van buiten t.b.v. de buurt,
- het afstemmen van de produktie op de behoefte, en
- het opnieuw tot leven brengen van buurten door nieuwe bedrijvigheid en voorzieningen.

Wanneer de auteurs de besproken Nederlandse projecten - Bothoven Enschede, Haagpoort Breda en de BV Dapperbuurt - evalueren, blijken de resultaten redelijk positief. Met name de mate van zelforganisatie/mobilisatie van de betrokkenen stemt tot tevredenheid. Van belang hierbij was dat de initiatieven vanaf het begin een zo concreet mogelijke aanpak volgden en er een nadruk lag op het snel bereiken van resultaten. De werkgelegenheidseffecten van de initiatieven zijn nog bescheiden, maar wat er aan banen gecreëerd is, kwam ten goede aan de buurtbewoners. Een interessant aspect bij dergelijke initiatieven is de relatie zelforganisatie-bedrijfsorganisatie. Vanuit bedrijfseconomisch oogpunt is met name het samengaan van sociale en economische doeleinden een knelpunt. De auteurs constateren wat dit betreft ook een 'zeker spanningsveld'. Dat beide doelstellingen elkaar niet hoeven te bijten blijkt o.a. uit het feit dat de BV Dapperbuurt met een commerciële bank de financiering van een bedrijfspand rond kreeg. Voor de toekomst echter lijkt de overheid de meest aangewezen instantie om, bijvoorbeeld aan de hand van een ontwikkelingsplan, buurtinitiatieven te ondersteunen.

In het derde deel van 'Buurteconomie' wordt een soort handleiding gepresenteerd t.b.v. buurten die met ideeën over projecten rondlopen. Gewezen wordt op de noodzakelijke stappen die ondernomen moeten worden om tot een levensvatbaar project te komen, financieringsvormen worden besproken en er wordt vooral gewaarschuwd voor te hoog gestelde doeleinden. Het boekje eindigt met de kanttekening dat de algemene sociaal-economische ontwikkelingen van zeer grote invloed zijn op het uiteindelijke resultaat van buurtgerichte initiatieven. Eén inkomensre-

groeï valt hier nu te verklaren door de groei van de industrie en hoeveel door het aanwezige grondstoffenpotentieel? Of dient een combinatie van deze twee als voornaamste verklaring gezien te worden aangezien de industriële produktie voornamelijk tot stand kwam op basis van eigen grondstoffen? Ook voor de drie exportplatforms Singapore, Hongkong en Zuid Korea, die zelfs nauwelijks enige produktie van primaire produkten van betekenis hebben gehad valt een soortgelijk verhaal op te hangen. Volgens Chin zijn deze landen uitzonderingen en moet de 'natuurlijke' ligging van deze landen als een natuurlijke hulpbron in een bijzondere vorm worden gezien.

- Een andere vraag die gesteld kan worden is wat het betekent voor een land om een hoge economische groei te doormaken. Natuurlijk, het is een factor waarvoor gemakkelijk een cijfer kan worden uitgerekend. Een hoge economische groei van het Bruto Nationaal Produkt hoeft echter niet automatisch te betekenen dat een land zich ontwikkelt. Er zijn vele landen aan te wijzen (Brazilië, Indonesië) waarvan het BNP in sterke mate groeit, maar waar brede onderlagen van de bevolking er op achteruit gaan.

- Linneman (hoogleraar ontwikkelingseconomie VU) merkte tijdens de promotie op dat 24 landen in dezelfde periode (64/73) een hoogste groeifase hebben gekend. Volgens hem kan dit gegeven twee dingen betekenen. Ten eerste zou het kunnen zijn dat de groei in die periode niet is veroorzaakt door een toename van de produktie, maar door toename in de prijzen van grondstoffen. In het gepresenteerde cijfermateriaal wordt inderdaad weinig onderscheid gemaakt tussen stijgingen, die worden veroorzaakt door een absolute hoeveelheidsstijging (produktiestijging) en stijgingen die gerealiseerd worden door het stijgen van de prijs. Volgens Chin kan de stijging van de grondstofprijzen enige invloed hebben gehad. Hij wijst er echter op dat zijn waarnemingsperiode voor de echte grote olieprijsstijgingen van 73/74 ligt. In de periode na '73 moet pas een grote invloed aan prijsstijgingen worden toegeschreven.

Deze kanttekeningen terzijde geschoven lukt het Chin de 64 landen te rangschikken in een schema naar de grootte van de groei van hun BNP in de hoogste groeifase. Voor elk land rekent hij vervolgens uit de produktie van acht van de belangrijkste mineralen en tien van de belangrijkste agrarische grondstoffen als een percentage van de wereldproduktie. Op deze manier is het mogelijk enige conclusies te trekken.

- 1 Landen die geen hoge groeiperiode van het BNP hebben doorgemaakt geven ook geen hoge produktie van één of meer primaire produkten te zien.
- 2 Er blijken verschillen te zijn in de bijdrages die verschillende primaire produkten leveren aan economische groei. Bauxiet, kopererts en vooral aardolie leveren de grootste bijdrages.

- 3 Ook de omvang van de bevolking en de hoogte van het per capita inkomen spelen een rol bij de groei die primaire produktie kan creëren. Zo blijkt dat in landen met een geringe bevolking (Brunei, Gabon, Trinidad) enige produktie van aardolie wél economische groei heeft doen ontstaan, terwijl dat voor een land als Egypte met een vrij grote bevolking niet het geval is.

Algemeen concludeert Chin uit het schema dat in de beschouwde periode primaire produktie economische groei heeft veroorzaakt in de derde wereld, al is het wel zo dat slechts enkele primaire produkten (aardolie, bauxiet, koper) een dusdanige hoge toegevoegde waarde hebben dat een sterke groei van het BNP mogelijk was.

Vervolgens analyseert Chin op welke manier de exploitatie van natuurlijke hulpbronnen bijdraagt aan het nationaal inkomen van landen in de derde wereld. De produktie van de belangrijkste primaire produkten wordt in hoge mate gecontroleerd door transnationale ondernemingen. Wil een land één van deze produkten gaan exploiteren dan zal ze transakties met zo'n onderneming moeten aangaan. De bijdrage aan het nationaal inkomen wordt hierdoor mede bepaald door de *onderhandelingscapaciteit* van degenen die het beleid in de producerende landen bepalen.

De totale directe bijdrage aan het nationaal inkomen blijkt te bestaan uit drie componenten:

- 1 Overheidsinkomsten
Deze worden bepaald door het economisch belang van het betreffende produkt, de omvang en kwaliteit van de voorraden en de onderhandelingscapaciteit van een land (zie boven).
- 2 De beloning van de binnenlandse arbeid.
Hierbij moet worden aangetekend dat kapitaalintensieve mijnbouwondernemingen *relatief* weinig bijdragen tot de werkgelegenheid in het producerende land.
- 3 De in het binnenland gevormde toegevoegde waarde van het verbruik.

Nu is bekend dat de exploitatie van natuurlijke hulpbronnen een bijdrage leveren aan het BNP en zelfs een groei van het BNP kunnen veroorzaken, er is ook bekend op welke manier de exploitatie van hulpbronnen bijdraagt aan het nationaal produkt, nu bekijkt Chin de mogelijkheid om ontwikkeling te bereiken.

Op basis van de gegevens ziet Chin eigenlijk slechts mogelijkheden voor de grotere grondstoflanden. Vooral Brazilië dat over een groot aantal natuurlijke hulpbronnen beschikt neemt een sterke positie in. Maar ook landen als Mexico en Indonesië en in mindere mate Nigeria en Egypte beschikken over economisch belangrijke grondstoffen waarvan de beschikbare voorraad relatief groot is. *'Een zichzelf voortstuwende economische ontwikkeling zal in deze landen echter slechts mogelijk zijn, wanneer een belangrijk en toenemend deel van de desbetreffende kapitaalgoederen in hun bezit komt en er bovenal accumulatie van kennis aldaar plaatsvindt'*, waarmee Chin zijn proefschrift afsluit.

Rick le Roy

gel uit Den Haag kan een inspanning van jaren in de buurt ongedaan maken.

Kanttekeningen

Resumerend kan gesteld worden dat 'Buurteconomie' een interessant boek is met sterke en zwakke punten. Eén van de zwakkere punten is de sterke gerichtheid op de buurt, zonder dat geëxpliciteerd wordt wat we hieronder moeten verstaan. Er wordt gesproken over de buurt, de bewoners, zo de indruk wekkend dat buurten sociaal samenhangende eenheden zouden zijn. Of dergelijke 'communities' nog bestaan valt te betwijfelen, de buurt bestaat veeleer uit een verzameling van losse clusters van contacten tussen mensen en organisaties. De in het boek regelmatig gemaakte vergelijking met Amerikaanse buurtinitiatieven dient in dit verband ook gerelativeerd te worden. Zo is de politieke structuur in de V.S. veel sterker gedecentraliseerd dan in Nederland, wat buurtinitiatieven in een heel ander perspectief plaatst.

Een belangrijke kanttekening bij buurtinitiatieven als (deel)oplossing voor de crisis is tevens dat men niet van de nood een deugd moet maken. De buurtinitiatieven zijn veelal een reactie op een falend overheidsbeleid, waar specifieke bevolkingsgroepen de dupe van zijn geworden. De oplossing daarvan overlaten aan de bewoners en een energieke opbouwwerker is een onterechte verlegging van de verantwoordelijkheid.

Het boek heeft echter ook veel positieve punten. Het meest te waarderen is wel dat de auteurs op een creatieve wijze trachten in te gaan op de problemen van deze tijd. Het inhaken op autonome ontwikkelingen in de maatschappij, zoals de groei van de informele economie, is een lovenswaardige aanpak en 'Buurteconomie' draagt op deze wijze bij aan de discussie over de organisatie van onze toekomstige maatschappij. Concreet betekent 'Buurteconomie' een stimulans en handleiding voor groepen die van plan zijn initiatieven te ondernemen. Dat dit voor mij niet direct een 'buurtproject' hoeft te zijn, is duidelijk.

Piet Renooy (EGL)

Buurteconomie
Werkgroep 2000
De Horstink
prijs: f. 19,90

Wie hadden het in het verleden ook altijd weer over 'georganiseerde haat- en leugencampagnes' zodra ze zich in het nauw gedreven voelden en hun religieus aandoende verontwaardiging de vrije loop lieten? Ze zijn er weer, onze stoere, blonde, blauwogige, raszuivere nationale jongens van de gestampde pot. De bruine en zwarte hemden hangen nog in de kast (alleen voor de feestdagen!), want één ding hebben de gefrustreerde kleinburgers wel geleerd: als je met twee woorden spreekt en je niet te militant kleedt, is zeker in het begin de acceptatie groter. Glimmerveen heeft dat nooit zo goed begrepen en was dan ook betrekkelijk snel uitgerangeerd. De nieuwe elite van universitaire geschoolde dwangneuroten pakt het allemaal wat subtieler aan. Maar zelfs de best gedresseerde baviaan valt soms uit zijn rol. In dit geval nadat de voormalige medebaviaan Fresco een beeld schetste wat de aperots in een kwaad daglicht zette. De Centruumpartij zou contacten onderhouden met 'de NVU, de Vlaamse Militante Orde, het Vlaams Nationaal Front, de Moon-sekte, ex SS-ers, ex NSB-ers en nog wat van die rotzooi' (sic). Niemand die er echt van opkeek, behalve de CP die prompt een kort geding aanspon wegens het lasterlijk karakter van deze uitlatingen. De publiciteit rond de CP zou het karakter hebben van een 'georganiseerde haat- en leugencampagne'. En dat zijn nu exact dezelfde bewoordingen waarmee hun illustere voorgangers de strijd introkken als andere middelen niet afdoende waren. Dom slipperij van Janmaat c.s.. Maar evengoed wel nuttig zo'n kattebelletje, want door het carnavaleske optreden wat, misschien onder invloed van de tijd van het jaar, de kop op stak, waren we bijna vergeten wie ze werkelijk zijn.

Het was natuurlijk reuze komisch om te doen alsof een lid van het Koninklijk Huis tevens lid van de snelst groeiende partij in Nederland was. Iedereen natuurlijk gissen wie dat nu wel kon zijn. Had Bernard, gezeten in een snelle sport-bolide, per ongeluk een buitenland van een vluchtheuvel gereden? Had Pieter een verkeerd lied op de piano ten gehore gebracht? Die was trouwens niet eens echt lid van het Koninklijk Huis. Het betreffende lid bleek het onechte kind van Prins Hendrik te zijn. Onecht kind volgens zijn eigen zeggen tenminste en tijdens een t.v.-optreden in het VPRO-programma Landsbehang bleken de geestelijke vermogens van de man in ieder geval nauw aan te sluiten bij die van de eventuele vader.

Het is natuurlijk van een Boer Koekoek-achtige allure om met dergelijke figuren te pronken. Een zekere parallel met de Boerenpartij valt dan ook wel te trekken. BP en CP zijn partijen waarin het Grote Ongenoegen met 'De Overheid' en 'Het Systeem' gestalte krijgt. Er is echter één groot verschil: de BP had geen ideologische achtergrond waarop teruggewallen kon worden of het moesten de

pony's van boer Koekoek zijn. De CP heeft echter een keur van fascistische, nationalistische en racistische theorieën die de partij meer ruggegraat geven. Op het moment geschiedt dit nog op een klungelige en amateuristische wijze. Geen wonder als je partijkauder bestaat uit marginale figuren met een fundamenteel minderwaardigheidscomplex. Ik zie Janmaat nog niet zo snel een voetbalstadion geüniformeerde frisse jongelui tot onvoorwaardelijke massahysterie opzweepen. De man heeft het charisma van een rol beschuit. Maar wie garandeert dat dit zo blijft? Op een gegeven moment komen ze daar natuurlijk zelf ook achter en snel groeiende partijen trekken altijd carrière-zoekers.

De CP is een partij die door haar acceptatie in ons democratisch systeem een potentieel gevaar is voor het voortbestaan ervan en dient daarom verboden te worden. In eerste instantie lijkt dit een dilemma: het toetsen van het democratisch gehalte van een politieke partij als graadmeter voor haar bestaansrecht zou tot het opheffen van meerdere partijen aanleiding kunnen geven. Wat te denken van partijen die begrip hebben voor burgerlijke ongehoorzaamheid? Zijn die wel zo democratisch? Persoonlijk vind ik het begrip hebben voor burgerlijke ongehoorzaamheid (hetgeen meestal in samenhang met zaken als kraken en atoomafval ter sprake komt) en het ophietsen van de bevolking tegen minderheidsgroeperingen slecht vergelijkbare zaken. Maar, toegegeven, dit is een kwestie van inschatting van het effect op het incasservermogen van het democratisch bestel. Toch hoeft het niet zo problematisch te zijn om de CP te verbieden zonder de kern van onze democratie aan te tasten, indien discriminatie als toetssteen genomen wordt. Iedere partij die danwel in haar statuten, danwel in haar uitlatingen of haar gedrag discrimineert dient verboden te worden bij de wet. Een wetsvoorstel kan de exacte formulering van het begrip discriminatie verder uitwerken, maar het leidt geen twijfel dat de CP door een dergelijke wetgeving, alle voorzichtigheid ten spijt, haar beste tijd heeft gehad.

Er zijn een aantal argumenten om de CP niet te verbieden. De CP zou net als de BP een tegenpartij zijn en dus van voorbijgaande aard. Een stinkende wind: voor sommigen onaangenaam, voor anderen lachwekkend en voor een aantal perversen een delicatessen, maar voorbijgaand. Een ander argument is dat een ondergrondse CP meer gevaar oplevert: de veenbrandthese. Het verbieden van de CP zou de zwakheid van onze democratie aangeven: de CP dient door discussie en de kracht van het argument bestreden te worden.

De windthese heb ik reeds bestreden. Er wordt een wissel getrokken op een onzekere

toekomst. De wind kan in de tussentijd voor sommigen het effect van gifgas krijgen. De veenbrandthese lijkt me zeer onjuist, aangezien uitgerekend publiciteit via eigen zendtijd op radio en t.v. de CP tot een geaccepteerd verschijnsel maakt. Het mag en het went. Bovendien moet een goed functionerende illegale partij in Nederland nog uitgevonden worden. Ondergronds Nederland heeft geen beste reputatie. Het laatste argument is omkering van de zaken. Juist een sterke democratie kan een partij die een gevaar vormt verbieden. Daar is politieke moed en zorgvuldige afweging voor nodig, maar het is de enige manier. Discussie en overtuiging hebben alleen nut bij mensen die niet een vergaande vooringenomenheid hebben op grond van het geloof of ras van een ander. Dat is over de grens van de redelijkheid en maakt iedere discussie bij voorbaat zinloos en gevaarlijk.

Van dat verbieden komt natuurlijk niets. Het onderwerp staat garant voor eindeloze discussies aan de bittertafel, maar zal dit stadium waarschijnlijk niet te boven komen. De enige manier om iets tegen de CP en haar leesplankgeleerden te doen die dan nog rest, is er lid van te worden. Ik roep alle weldenkende mensen in Nederland op om lid te worden van de Centruumpartij. Dan kunnen we zo snel mogelijk de opheffingsvergadering organiseren.

Steven Adolf

Wie wint dit jaar de Unilever Marketingprijs?

Wij nodigen een ieder die in 1983/1984 op een marketing-onderwerp afstudeert uit, met zijn of haar scriptie mee te dingen naar onze Marketingprijs:

Summer Course aan een gerenommeerde Business School.

Zowel Consumer Goods als Industriële Producten mogen onderwerp van uw scriptie zijn.

Beoordelingscriteria: de scripties dienen een duidelijk eigen inbreng te hebben, theoretisch onderbouwd, praktisch bruikbaar en origineel te zijn.

Leden van de jury:

M. Geldens - McKinsey and Cy. (voorzitter)
P.J. de Beer - U.T.-Delfia B.V.
Prof. Drs. J. Bunt - Erasmus Universiteit Rotterdam
Drs. J.W. Eenhoorn - Edible Fats & Dairy Co-ordination
Prof. Dr. P.S.H. Leeftang - Rijksuniversiteit Groningen
H. Vermeulen - Calvé-De Betuwe B.V.
J.F.C.M. Savonije - Nederlandse Unilever Bedrijven B.V.
(secretaris)

Inlevering van de scripties: Uiterlijk 1 juni 1984 bij uw afstudeerhoogleraar.

Bekendmaking Prijswinnaar: 9 september 1984
Prijsuitreiking: 21 september.

Unilever.
'n Wereld van Mogelijkheden.

Mismanagement op de Faculteit

Goed management bepaalt het succes van een onderneming. En goed management staat voor het nemen van de juiste beslissingen op het juiste moment, een vaardigheid die nog te vaak slechts in de harde praktijk van het bedrijfsleven verworven kan worden.

Door de Stichting Internationaal Management Game is met behulp van de computer een marktmodel ontwikkeld, waarin een aantal fictieve ondernemingen met elkaar concurreert. De leiding van deze ondernemingen kan dus zonder risico worden toevertrouwd aan onbenullen. Vandaar dat een aantal (ex)studenten van deze Faculteit besloot om onder de naam Fewuva & Co deel te nemen aan het Management Game Nederland. Winnen van de finale in Nederland zou uitzicht hebben gegeven op deelname aan de Internationale Finale in Helsinki! Helaas wordt Nederland - aangezien Fewuva & Co in de kwart-finale eervol ten onder is gegaan - in Helsinki door een ander team vertegenwoordigd.

Wij hebben veel genoeg beleefd aan de verhitte directievergaderingen waar het verkoop- en prijsbeleid werd uitgestippeld. Het bleek niet altijd mee te vallen om met acht personen tot één beslissing te komen. Sommige fanatieke directieleden gingen zelfs zó ver dat ze grafieken begonnen te tekenen, elasticiteiten uitrekenden, vraagcurven schatten en zelfs overgingen tot het berekenen van kostprijzen in hun pogen, de andere directeuren van hun gelijk te overtuigen.

De spelregels van het Management Game Nederland zijn als volgt: vier ondernemingen produceren twee niet nader omschreven producten, A en D, op een aantal markten en/of door middel van individuele contracten. Uitgaande van een idem leke startpositie

moet elke onderneming beslissingen nemen met betrekking tot de aanwending van de beschikbare middelen en tot de vaststelling van de verkoopprijzen. Naast het manipuleren met prijzen kan de onderneming haar marktaandeel trachten te vergroten door financiële middelen toe te wijzen aan reclame en/of research and development. Maar dat is nog niet alles. Door tonnen in automatiseringsprojecten te investeren kunnen probleemloos (Vakbonden zijn er niet!) de arbeidskosten gedrukt worden. Uiteraard is een belangrijke, maar onbekende, factor in het hele spel de beslissingen van de concurrenten. Wat doen zij met hun produktiecapaciteit?

Een verkeerde prognose van de beslissingen van de concurrenten kan fatale gevolgen hebben. Zo verwachtte Fewuva & Co dat door verlagings van de prijzen de totale markt en ook haar marktaandeel daarin zou groeien. Hierop werd ingespeeld door uitbreiding van de produktiecapaciteit. Helaas bleek dit een foute inschatting. De concurrenten verhoogden hun prijzen juist. De gemiddelde marktprijs steeg en het gevolg was dat de totale vraag daalde. Ondanks het feit dat Fewuva door haar lage prijzen een groter marktaandeel had weten te veroveren zaten wij bij die totale dalende vraag met een fikse overcapaciteit, die onze ondergang inluidde. In de laatste ronde bedroeg onze ingehouden winst 'slechts' f 7.260.560, =. Dit was goed voor de derde plaats.

Het op deze manier bezig zijn met het oplossen van bedrijfseconomische vraagstukken diende niet alleen ter vermaak, maar zeker ook ter lering: 'Een ideeetje voor het verlevendigen van de colleges?'

Ria van Gelder-Pafort

Op de bovenste rij van links naar rechts: Frank Ouddeken, Ria van Gelder-Pafort, Geert Glimmerveen, Carla Mahieu en Cees de Boer. Op de onderste rij staan/zitten van links naar rechts Joke Bekkering, Frank Brink en Nicoline Angent.

vervolg van pagina 15

voor bedrijfseconomie) wordt het schrijven van de cursussen over het algemeen uitbesteed aan de andere universiteiten. Behalve cursussen voor enkele bijvakken (wiskunde, statistiek, informatica) die multifunctioneel dienen te zijn, d.w.z. in verschillende studierichtingen een plaats krijgen, zijn er momenteel twee specifieke economische cursussen in ontwikkeling: de cursus Economie & Geld en de cursus Economische Orde & Markt. Beide cursussen worden hier aan de economische faculteit van de UvA geschreven, hetgeen bevestigt dat degene die het dichtst bij het vuur zit zich het meeste warmt.

De cursus Economie & Geld heeft een omvang van 200 uur studiebelasting en wordt geschreven door de vakgroep macro-economie onder leiding van Rob de Klerk. De cursus moet een algemene inleiding in de economische wetenschap geven, waarbij onderwerpen aan de orde komen als het economische kringloopsysteem, de functie van geld, de overheid en andere instituties, internationale handel, en de eerste beginselen van macro-economische modellen.

Bij de vakgroep bedrijfseconomie, in het bijzonder de leerstoelgroep Externe Organisatie, wordt de cursus Economische Orde & Markt (300 uur studiebelasting) ontwikkeld. Onder leiding van dhr. Meltzer en prof. de Jong schrijft een heel team van mensen over onderwerpen als economische orde, de markt en de bijbehorende coördinatiewijzen, ondernemingen en ondernemersgedrag, en prijsvorming.

Binnen een maand moet dit werk zijn afgerond om tijdig te kunnen worden verwerkt. Een cursus wordt geacht met kleine aanpassingen zo'n zes jaar mee te gaan, waarna hij in principe geheel wordt herschreven.

Gevolgen voor onze faculteit

Wat zullen, samenvattend, de gevolgen zijn voor de economische faculteit van de UvA? Als faculteit met een avondopleiding die een belangrijk deel van het aantal studenten herbergt, en met een vrij hoge gemiddelde leeftijd ook bij de dagstudenten, is deze faculteit in principe vrij kwetsbaar voor concurrentie van de OU. Aan de andere kant kan de OU, door het aanboren van nieuwe markten potentiële studenten, wellicht juist een impuls geven aan de avondopleiding. Het uiteindelijke effect is onzeker; waarschijnlijk zal de avondopleiding de eerstkomende jaren een zekere terugslag te zien geven, waarna een opleving kan komen.

Verder biedt de OU de mogelijkheid om derde geldstroom-gelden binnen te halen. Het schrijven van een OU-cursus is een groot karwei dat erg veel tijd kost, maar dat dan ook veel geld oplevert. Wellicht kan op deze wijze de werkgelegenheid aan de faculteit worden beschermd of gestimuleerd; totnogtoe is in ieder geval het maximaal haalbare binnengesleept.

Jaap de Mare is medewerker bij de vakgroep bedrijfseconomie, leerstoelgroep Externe Organisatie.

Wie krijgt de kans binnen een jaar vele bedrijven grondig te leren kennen?

Vanzelfsprekend blijft de beoordeling van de administratieve organisatie en de controle van financiële gegevens een primaire taak van de accountant. Maar waarschijnlijk heeft u - net als wij - de visie, dat het accountantsvak zich uitstrekt over een breder terrein: het totale financiële bedrijfsgebeuren.

Vanuit die instelling bent u geïnteresseerd in het toepassen van zeer geavanceerde controletechnieken toegespitst op geautomatiseerde informatieverwerking. Een dergelijke moderne werkwijze spreekt u aan, omdat u daardoor in staat wordt gesteld zeer veel beoordelend naast controlerend te werk te gaan. Zodat u op tal van vragen, die zich bij controles kunnen voordoen, constructieve antwoorden kunt geven.

Groei van Coopers & Lybrand.

Dankzij een sterke en internationaal soepel functionerende organisatie van accountants, belastingadviseurs en organisatieadviseurs, die meer dan 400 vestigingen in ruim 100 landen omvat, is C & L steeds in staat om op de nieuwste ontwikkelingen in te spelen.

Dat verklaart de groei van de organisatie: internationaal vertienvoudigd in de laatste 25 jaar. In Nederland een groei van 100% in de laatste 4 jaar en naast het hoofdkantoor in Rotterdam nieuwe vestigingen in Amsterdam en Eindhoven.

Alle kansen voor uw carrière.

Wanneer u binnenkort uw studie bedrijfseconomie afrondt om daarna uw postdoctoraal accountancy te gaan doen, kunt u bij Coopers & Lybrand Nederland een loopbaan starten met interessante toekomstmogelijkheden.

Door een goed doordachte introductiecursus bent u snel op de hoogte van de werkwijze en werksfeer bij C & L. Daarna gaat u onder deskundige leiding uw eerste opdrachten uitvoeren en na korte tijd bent u volledig operationeel

in een technisch hoogwaardig controleteam.

Studie en praktijk tegelijk.

Bij Coopers & Lybrand Nederland wordt aan uw verdere ontplooiing veel aandacht besteed. Aan studiefaciliteiten ontbreekt het niet: alle studiekosten worden vergoed en de interne

opleiding wordt geheel in werktijd gegeven.

In een programma, verdeeld over 4 jaar, doorloopt u een cyclus van cursussen.

Daarna gaat u de theorie aan de dagelijkse praktijk toetsen. En die is gevarieerd, als u aan 10 tot 15 verschillende controles per jaar kunt deelnemen.

U maakt kennis met de analytische en bijzonder effectieve werkwijze van Coopers & Lybrand Nederland. Op die manier groeien uw inzicht en ervaring snel.

Uitstekende vooruitzichten.

Wie door zelfvertrouwen, inzet en studiezin toont uit het juiste hout te zijn gesneden, kan bij Coopers & Lybrand Nederland rekenen op uitstekende vooruitzichten. En op eigen-tijdse voorzieningen, zoals vergoeding van studiekosten, examenverlof, 5 dagen extra

studieverlof per jaar en doorbetaling van de helft van de tijd nodig om de accountancy opleiding te volgen.

Interesse? Reageer!

Als u meer wilt weten over Coopers & Lybrand Nederland, vraag dan de audiocassette aan met bijbehorende documentatie. Bel daarvoor 010 - 13 06 80. Richt uw sollicitatie aan drs C.G. van Luijk R.A., Coopers & Lybrand Nederland, Westblaak 100, 3012 KM Rotterdam.

Coopers
& Lybrand
Nederland

Raad & Daad

Op 20 februari vond de 141ste vergadering van de faculteitsraad plaats. Een lange vergadering vanwege een volle agenda. Ik zal enkele hot-items de revue laten passeren.

Studieadviseurs

De vorige vergadering lag er een stuk op tafel waarin de studieadviseurs vroegen om uitbreiding van hun formatie met 0,1 fte (= 4 uur per week) ten behoeve van beroepsvoorzichting. Dit omdat de FR verleden jaar bij opheffing van het plaatsingsburo voor afgestudeerden van de vrijkomende 0,3 fte 0,1 voor dit doel had gereserveerd. De raad kon echter niet tot een uitspraak komen omdat de stemmen tot tweemaal toe staakten.

Deze vergadering lag er een iets gewijzigd stuk op tafel ten behoeve van de reglementaire herstemming. De PvdE kwam van haar bezwaren terug en de studieadviseurs, in casu Anneke Parent, krijgen hun uitbreiding. Feestje dus in kamer 2158.

Verplichte deel van de studie

Toen ruim een jaar geleden de twee-fasen structuur werd ingevoerd en onze faculteit middels de programmacommissie een nieuw onderwijsprogramma ontwierp, was er geen hoogleraar openbare financiën in huis. Goedhart was vertrokken en zijn vacature was nog niet vervuld. Nu echter zetelt de heer Van Winden op de leerstoel OF en deze man heeft het goed voor met zijn vak. Hij stelt dat eigenlijk geen enkele econoom van de universiteit mag komen zonder dat hij openbare financiën heeft gevolgd. Want zowel bedrijfseconomen als algemeen economen krijgen onherroepelijk met dit vak te maken wanneer ze eenmaal een baan hebben.

In dat kader had Van Winden reeds iets heel moois gedaan. Hij had zijn vak in twee varianten gesplitst; een variant voor bedrijfseconomen en een variant voor algemeen economen. Zodoende paste het aanbod wat beter bij de vraag. Van Winden ging echter verder. Hij stelde dat OF een collectief goed moest worden dat alle consumenten op deze faculteit in de maag moest worden gesplitst op grond van een paternalistisch principe; Frans weet wat goed voor je is. Dat was iets minder mooi, en wel om drie redenen.

Ten eerste zou Van Winden de ruimte die hij in het verplichte deel van de studie voor OF wenst bij zijn eigen vakgroep moeten zoeken binnen het reeds bestaande microdeel. Indien V.W. argumenten inderdaad geldig en steekhoudend zijn dan zou hem dat binnen de vakgroep geen moeite moeten kosten. Voor de lieve vrede heeft VW wellicht eerst naar ruimte van buiten het programma gezocht.

Ten tweede moet eigenlijk verondersteld worden dat een student zo'n beetje volwassen is en zelf wel kan uitvogelen dat OF voor hem/haar onontbeerlijk is. Vindt die student dat inderdaad dan kan hij/zij kiezen uit twee verrukkelijke varianten.

Ten derde is er ruim een jaar geleden in de programmacommissie na veel gesoebat gekozen voor een bepaalde omvang van het verplichte gedeelte. Het zou al te gortig zijn wanneer daar zo af en toe een verlengstukje aan gebreed zou worden. Men zou wel over een paar jaar een algehele evaluatie kunnen houden binnen de programmacommissie en dan zou *generiek* een aanbeveling over een andere omvang van het verplichte gedeelte kunnen worden gedaan. Een *specifieke* verlenging op verzoek van Frans of Rik, Piet of Klaas kan niet.

Dat vond de raad ook en heeft Van Winden verzocht om maar binnen micro naar plek te zoeken. Wanneer we gaan evalueren dan mag Van Winden z'n verzoek herhalen.

Voortgezette Wiskunde Nieuwe Stijl

Ten behoeve van de nieuwe stijl had Wiskunde & Statistiek een programma gemaakt ter vervanging van het oude vak Voortgezette Wiskunde. Om het geheel wat aantrekkelijker te maken had men daar een beetje stoeien met Basic en de computer (in onze mooie terminal instructiezaal) ingegoooid. Dit alles was doorgesproken met Schrama van Informatica en goedgekeurd door de OC.

Plotsklaps echter kwam de heer prof. Maes met zulke zwaarwegende bezwaren tegen het onderwijsprogramma dat hij de OC vroeg haar goedkeuring in te trekken. Dat wou de OC niet zo maar doen waarop Maes eerst met z'n portefeuille zwaaide (d.w.z. zijn leeropdracht, niet zijn maandelijks duizendjes) en vervolgens de vergadering kwaad verliet.

Nu is de OC ook de beroerdste niet en kwam met een keurig voorstel; de eerste vier delen van het programma blijven goedgekeurd en voor wat betreft het vijfde deel raadden zij overleg tussen Maes en W & S aan. Wat is nu het punt. In dat vijfde deel gaan W & S aan de hand van een boek van ene Monroe in Basic wat technieken door de computer laten doorrekenen. Maes vindt Basis foeilelijk en onacademisch en dat boek van Monroe stelt volgens hem ook niets voor.

Studenten die het programma gaan lopen raad ik aan voorlopig het boek nog niet te kopen.

Openbaarheid van bestuur

Al weer een hele tijd geleden was er op deze faculteit een bestuurscrisis. Een deel van de oplossing van het gerezen conflict bestond eruit dat er een commissie Openbaarheid van bestuur in het leven werd geroepen die een advies moest uitbrengen betreffende de openbaarheid van bestuur (we zijn hier nog niet zo stom in het geven van namen aan commissies). Deze commissie schreef toen in-

derdaad een kleine notitie en stuurde die naar het bestuur. Het bestuur schreef daar een kleine reactie op, vergezeld gaand van een eigen concept-regeling en vroeg de commissie om haar reactie daarop alvorens het hele zwikkie naar de fr te sturen. Door omstandigheden bleef de reactie van de commissie uit. Een tijdje geleden echter kwam Loanne van de Obas met het punt dat zij het studentbestuurslidmaatschap en raadslidmaatschap onverenigbaar vond (zie vorige Rostra). Het enige besluit dat daarop werd genomen was dat haar klacht aan de commissie Openbaarheid van bestuur werd gezonden. Op dat moment realiseerde de raad zich dat die commissie nog bestond en vroeg toen meteen om dat advies eens te mogen ontvangen.

De commissie werd toen uitgebreid met Ernst Noorman en Loanne Son, terwijl Frans van Schaik en ondergetekende als adviseur de commissie ondersteunden (vooral van S.). Dat rapport was nu af, er stonden enige aanbevelingen in die merendeels door de raad zijn overgenomen, zij het in een andere vorm.

Er komt nog een eigen regeling openbaarheid van bestuur. De leden van de fr krijgen een lijstje met ingekomen en uitgegane stukken van het bestuur en een geobjectiveerd besluitenlijstje van de bestuursvergaderingen toegezonden. Het voorstel van de commissie om uit het faculteitsreglement de zin te schrappen waarin het hoofd van het faculteitsburo toegang met raadgevende stem tot fr en db vergaderingen wordt verleend, werd niet overgenomen.

Overig

De propedeuseraad bestaat niet meer. Tegenwoordig functioneert er de Adviesraad voor de Basisopleiding (ABO), als voorzitter is benoemd de heer J.A.M. Wesseling en als secretaris de student Koopman (beiden ex-propedeuseraad).

Het programma voor de Amerika-reis en bijbehorende begroting zijn conditioneel goedgekeurd; de eigen bijdrage van studenten mag de f 1000,= niet overschrijden.

Marcel Michelson

Maes: zwaarwichtige bezwaren.

SCHELTEMA HOLKEMA VERMEULEN

Een ruime keuze op het gebied van:
**accountancy, financiering, automatisering, marketing
organisatie, economie, geografie**

J.W. de Beus en J.A.A. van Doorn, red.
De Interventiestaat.
Boom 1984, 280 pag.

f 34,50

A.S. Eichner, Why Economics is not yet a science.
MacMillan 1983, 248 pag.

f 49,60

P. Hesseling,
Kringloop van kennis in economische organisaties.
Stenfert Kroese 1984, 129 pag.

f 25,00

M.L. Lawrinsky, Corporate structure and Performance,
the role of owners, managers and markets.
Croom Helm 1984, 286 pag.

f 102,95

J. Naisbitt, Megatrends,
Ten new directions transforming our lives.
Futura publ. 1984,

f 16,65

T.J. Peters and H.W. Waterman, In search of Excellence,
lessons from America's best-run companies.
Harper and Row paperback, 360 pag.

f 20,80

M.F.J. Prachowny,
Macroeconomic analysis for small open economies.
Oxford 1984, 175 pag.

f 77,65

Preadviezen van de Ver. voor Staathuishoudkunde 1983,
De Financieel-Economische Crisis in de Wereld.
Stenfert Kroese 1983, 73 pag.

f 21,50

A.M.F. Smulders, red., Internationaal Keynesianisme,
Jaarboek Studiekring Post-Keynesiaanse Economie 1984.
Samson 1984, 168 pag.

f 32,50

P. Solman en T. Friedman,
Life and Death on the corporate battlefield,
how companies win, lose, survive.
Signet books 1982, 285 pag.

f 16,65

A. Toffler, Met Vooruitziende Blik.
Veen 1984, 224 pag.

f 26,50

A.H. van der Zwaan, Ontwerp van organisatie onderzoek.
Van Gorcum 1984, 218 pag.

f 32,50

Goedkope aanbiedingen, zolang de voorraad strekt:

M. Sint en H. Verbruggen, Economen over crisis.

van f 37,00 voor

f 14,50

P.J. Eijgelshoven en L.J. van Gernerden,
Inkomensverdeling en openbare financiën.

van f 39,90 voor

f 3,50

J.A. Travithick, Inflatie.

van f 19,90 voor

f 2,50

J.G. Wissema, De praktijk van de strategische
besluitvorming.

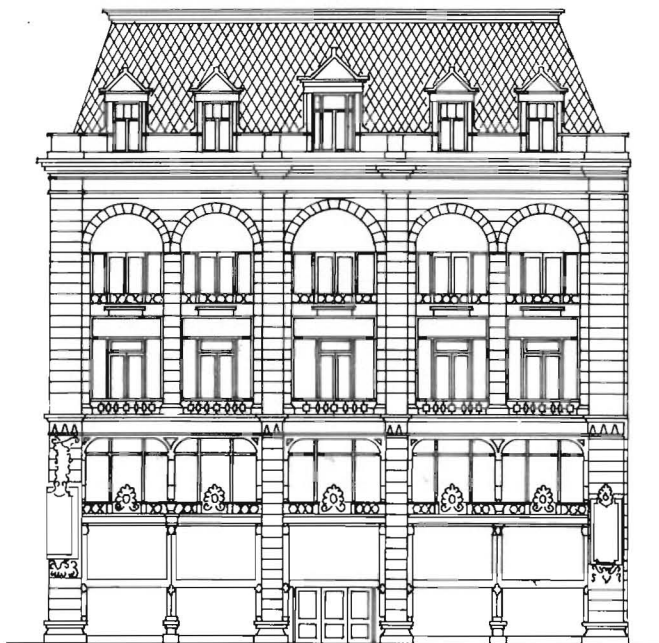
van f 59,50 voor

f 7,50

T.G. van der Woerd, Nederland in de jaren tachtig:
drie toekomstscenarios

van f 60,00 voor

f 2,50

scheltema holkema vermeulen b.v.
boekverkopers sedert 1853 spui 10, 1012 WZ amsterdam tel. 020-267212